

V ČÍSLE: Návraty Mikuláša Jelínka ● Zeljenkove Slovenské pašie ● Lehárova súťaž v Komárne ● Koncerty ● Novinky na zahraničných scénach ● Montserrat Caballé jubilovala ● Koncerty Hudobnej jari ● Informácie ● Servis HŽ

Hudobný život '93

ROČNÍK XXV.

3,50 Sk

19. 5. 1993

10

Spomienky

Nedávno dvaja českí politici (jeden ODA a jeden ODS) suverénne, ba až hrdó vyhlásili, že Česko je voči Slovensku cudzím štátom. Konečne som jeden krásny májový deň strávil v Prahe. Po prvýkrát som vycestoval do Česka. Ako do cudzieho štátu... Aspoň cestovné formality tomu nasvedčovali...

Kto v minulosti bol v Prahe ako doma, tomu sú iste dobre známe pražské uličky, staromestské, malostranské námestia, divadlá, koncertné sieni, ale aj hospody, kaviarničky a pod. Na prvý pohľad sa nič nezmenilo... Ba, áno! Centrum mesta Václavák a prilahlé ulice, dostali nový šat, vyblýskané hotely lákajú s elegantne živorenými sluhami, kaviarničky a bistrá, jedno nové za druhým, pešia zóna plná stánkov, minikaviarničiek... Len kde si v tej horúčave sadnúť... Ceny mi poskakujú pred okuliarmi ako bábková pantomíma. Veď máš zahraničné diéty...

Som v cudzine?

Pešo prechodím kus Prahy, samozrejme, z Malej strany (zrušili mi Salvátora, čo si počnem bez korenín?), prejdeš cez Karlov most k Národnému... Cudzinec za cudzincom sa valí (najčastejšie Nemci), aby som parafrázoval známú báseň... Na Karlovom moste sedia zohráči, maliari ponúkajú svoje opusy, asi 6-ročný chlapec s neuveriteľne silnými dioptriami vyhráva akúsi etudu, halieru sem tam zavádza v puzdre, harmonikári vyludujú „lidovky“, veksláci a slečny ponúkajú svoje „služby“... A cudzinci fotografujú, filmujú a natáčajú... nie umelecké pamiatky, onú sociálnu realitu, obdivujú „našu“ slobodu, veď je načase podať sa napríklad Parížu...

Kde sú tie časy, keď nebolo problémom skočiť si na Pražskú jar na Hindemitha, Karajana, Böhma a i... stačilo pár korún do vrecka a šlo sa. Študenti, skladatelia, interpreti... Vlezenka za bagatel, klobása na Václaváku, i na pivo u Fleků stačilo... Kde sú tie časy, keď som našiel pražských priateľov vo Valdštejnskej záhrade, kolegov z Hudebních rozhledů „U Schnellů“, umelcov v Slávii, či v Obecnom dome... Niet ich tam, miesta zabrali majetnejší... Dnes vo vrecku drmolím drobné, počítam zväzok nekolokovaných desaťkorunáčok, mojou najčítanejšou literatúrou sa stali nápojové a jedálne listky. Nuž, pán šéfredaktor, nech sa páči. Sviečková „Stroganov“ za 180 korún, alebo pizza za 150 korún, pravdaže českých a kavička za 50 korún...

Zdá sa, že som naozaj v cudzine... Ako kedysi sme chodili jednotlivo alebo kolektívne na Západ s kuframi plnými proviantu, tak aj teraz pôjdeme na západ od našich hraníc, ale so slovenskými korunami. Lenže, kto nám ich vymení? Pozriem do zmenárni, menia všetko, okrem Sk... Hlavná vec, že dohoda o colnej únii platí... Spomienky sú niekedy veľmi dotieravé, až zloomyseľné... Má to všetko vlastne nejaký zmysel? – pýtam sa sám seba. Je to ono, čo sme chceli, nedali sa veci aj inakšie riešiť?

Nuž preč sú zrejme aj časy triumfálnych pražských premiér Krutňav, Vzkriesení... len Mozart vydržal všetky revolúcie a šokové terapie. Mozartovi patrí Praha... Zmizlo aj Smetanovo divadlo. A čo naše i vaše (v Čechách) túžby po kultúre, po umení, po vzájomnom poznaní. Kedysi tak reálne a plodné, hoci nie bez problémov?

Reálna je zrejme terajšia súčasnosť. Dokeď?

A tak som si uvedomil: Áno bol si v cudzine... Chválabohu, aspoň na hraniciach panovať kľud...

Chválabohu, že z Prahy stále dostávam pozvánky...

MARIÁN JURÍK

Marián Lapšanský a Peter Dvorský – tentokrát ako ďakujúci umelci...

Minister zahraničných vecí SR Jozef Moravčík sa šarmantne bavil s manželkou Petra Dvorského – Martou...

Snímky: P. Brenkus

Stretnutie predstaviteľov hudobných rád visegrádskej skupiny

FINÁLE BOLO V GALÉRII

Na úvod III. stredoeurópskeho festivalu koncertného umenia v Žiline bolo v salóniku hotela Slovakia stretnutie predstaviteľov hudobných rád visegrádskej skupiny (Slovensko, Česko, Maďarsko, Poľsko). Hostom podujatia (uskutočnilo sa 26.–27. apríla v Žiline ale jeho slávnostné zakľúčenie bolo v bratislavskom Mirbachovom paláci 28. apríla) bola Rakúska hudobná rada, zastúpená prof. Wilfriedom Scheibom.

Z Česka reprezentovala – namiesto prezidenta ČHR – členka Prezídia ČHR Dr. Jitka Bajgárová, z Budapešti prišiel riaditeľ Inter-art Festivalcenter Budapest Tamás Klenyánszky a generálna tajomníčka MHR Eva Csébfalvi, Poľsko reprezentoval Jan Steszewski, prezident Poľskej hudobnej rady a Slo-

vensko – výkonný viceprezident Medzinárodnej hudobnej rady UNESCO (a tiež SHR) – doc. PhDr. Ladislav Mokry, CSc., ale aj člen Prezídia SHR Marián Lapšanský. V Bratislave sa k týmto dvom významným zástupcom slovenskej hudby pripojil – a skvele reprezentoval prezident SHR Peter Dvorský. Je len pochopiteľné, že nad celou akciou malo záštitu Ministerstvo kultúry SR, ktoré – nielen finančne, ale aj morálne – patrónovalo iniciatívu mladej Slovenskej hudobnej rady. (Vznikla 26. novembra 1992, zatiaľ čo ostatné hudobné rady „visegrádskej skupiny“ sú, vraj, mladšie – čo len o pár týždňov.)

Možno sa spýtať, prečo vôbec toto stretnutie, načo je tu potrebná „štverka“ krajín, pre-

čo nemožno reprezentovať sám seba – bez účasti okolitých krajín? Pre TA SR na to odpovedal L. Mokry takto:

„Skôr, než vstúpime do Európskeho spoločenstva, máme preukázať, ako dokážeme spolupracovať v regióne. Dokázať to chceme spoločnými projektmi visegrádskej skupiny, o ktorých sa v Žiline rokovalo. Európska ani Medzinárodná hudobná rada nemá veľa takých aktívnych členských krajín, ako sú naše. Rátame s tým, že sa presadíme aj na tomto teritóriu, napríklad v takej momentálne doslova páľčivej téme, akou je hudobné školstvo.“

V rozhovore s Petrom Dvorským na recepcii po koncerte v Mirbachovom paláci som sa ho spýtala na jeho názor. Odpovedal: „Stre-

(Pokračovanie na 2. str.)

MIKULÁŠ JELÍNEK:

Necítil som sa nikdy emigrantom...

Keď som sa na prelome päťdesiatych a šesťdesiatych rokov ako mladý rozhlasový redaktor spoznal s Mikulášom Jelínkom, netušil som, že tento húževnatý a pracovitý umelec, ktorý ma zaujal šírkou svojich znalostí, rozhľadom v huslistickom repertoári a najmä svojím kultivovaným vystupovaním, „zmizne“ z našej hudobnej scény takmer na štvrtstoročie. Stretnutia a návraty bývajú síce radostné, ale ranu po „chirurgickom zásahu“ nikto nikdy neodstráni. Aj zahojené rany občas boľia...

S Mikulášom Jelínkom sa dnes našťastie opäť stretávame. Z jeho tváre žiari radosť a optimizmus, najmä keď mladým ľuďom rozdáva svoje skúsenosti. Je jedným z najaktívnejších „emigrantov“, ktorí sem chodia predovšetkým pomáhať...

Spomienky emigrantov nebývajú radostné. Môžeš dnes s odstupom času charakterizovať atmosféru, resp. príčiny, vášho odchodu do cudziny?

– Nie je príjemné hovoriť na túto tému. No myslím, že nadišiel čas vyjadriť sa k tvojej otázke a činiť tak po prvý raz verejne. Po skončení vojny 1949 nastala v našom hudobnom živote neobyčajne tvorivá a radostná atmosféra. Najmä my mladí sme študovali a tvorili s veľkým elánom a – to chcem osobitne zdôrazniť, v duchu kamarátskej súdržnosti sme nastupovali, aby sme preberali štafetu slovenského hudobného umenia z rúk našich učiteľov. Veľmi živo si pamätám na priateľstvo s konškolákmi Zdenkom Mikulom, Bercom Urbancom, Lacom Slovákcom, Jankom Zimmerom, Jankom Kendem, Hansim Albrechtom, Jankom Skladaným, Mikulášom Kresákom, Lolom Nemcom, Albínom Vrteľom, Tiborom Andrašovanom, z dievčat to

boli Eva Záleská-Pappová, Zdenka Müllero-vá-Ziková, Soňa Kresáková, Jela Hodžová-Medvecká, Marta Országhová-Geeringerová a iné. Aj v staršej generácii boli mnohí, ktorí mali pochopenie s mladými, pomáhali a podporovali nás, nechávajú stranou všetky, v umení tak časté prejavy konkurencie a závidosti. Podporu sme mali aj na úradoch – spomínam si na zásluhnú prácu Dr. Jozefa Šamku na povereníctve kultúry, ktorý sa chystal vyslať mladých slovenských hudobníkov na štúdiá do zahraničia, aj do USA. Koniec demokracie v r. 1948 akoby šmahom od základu zmenil situáciu. Nastalo obdobie – dovoľ, aby som ho takto nazval – podrývania charakteru ľudí, vedomého donucovania „priznať farbu“, čo znamenalo: buď ideš s nami, alebo si proti nám. Nejdem opisovať všeobecne známy vývoj, chcem iba znázorniť, ako sa na poli inštrumentálneho umenia po-

(Pokračovanie na 3. str.)

Jelínek počas interpretačného kurzu v Žiline

FINÁLE BOLO V GALÉRII

(Dokončenie z 1. str.)

nutie opäť potvrdilo o. i. to, že sme jedným z kultúrnych centier Európy. Sme príliš skromní, ale ak už niečo robíme, dáme do toho kus spontaneity. Z umeleckého hľadiska sme chceli na slávnostnom zaklúčení stretnutia hudobných rád predstaviť čo len zopár umelcov, ktorí nás reprezentujú vo svete. Do 1-2 mesiacov by sme radi pripravili projekt, na ktorom by sa podieľali viacerí slovenskí i zahraniční interpreti špičkovej kvality. Bola by to skvelá reprezentácia Slovenska, ako usporiadateľskej krajiny podobnej akcie – ale i platforma na konkrétnu umeleckú spoluprácu visegrádskej štvorky. Cenné poznatky o činnosti Rakúskej hudobnej rady nám dal náš hosť prof. W. Scheib. Jeho účasť si cením

ximálnu podporu Slovenskej hudobnej rady, nadšení jej agilnosťou i vzornou reprezentáciou pred tu prítomným svetom. Ale medzi hosťami koncertu sme videli i veľvyslancov a zástupcov krajín na najvyššej úrovni, boli tu predstavitelia nášho odborného školstva, agentúr, SHF, VŠMU atď. Bolo i čo počúvať. Na úvod to bol Peter Lipa, náš popredný jazzový spevák, ktorého sprevádzal klavirista Boris Urbásek z Ostravy. V ich spoločnom podaní sme si vypočuli slovenskú skladbu Schodiskový diplomat a dve jazzové „klasičky“: Nature Boy a Moanin', teda baladu i skladbu v štýle blues, s perfektnou a virtuóznou improvizáciou. To, že Peter Lipa je v súčasnosti striedavo na prvých piatich miestach európskych jazzových vokalistov (vlani skončil ako tretí!), mu dalo oprávnenie, aby otvoril koncert najpozoruhodnejších osobností

Za duchovnou potravou prišiel s menším meškaním aj generálny biskup SECAV Pavol Uhorský, ktorého v reprezentačných priestoroch Mirbachovho paláca privítal „hudobný prezident“...

i preto, lebo s Rakúskom nás spájajú úzke susedské styky, ale aj kus spoločnej histórie či blízkosť kultúr. Spolupráca visegrádskej skupiny hudobných rád nadväzuje na príklad skandinávskych krajín, združeních v NOMUS. Chceme nadviazať kontakty nielen s národnými hudobnými radami našich najbližších susedov, ale aj s medzivládskymi organizáciami.

SLOVAK MUSIC COUNCIL je teda na začiatku svojej činnosti – plnej elánu a nových perspektív. Bodať by nebola len papierovou organizáciou, ale prospela iniciatívam, ktoré naša postenkávajúca hudobná kultúra ako celok potrebuje. Neuzatvárať sa do seba – to by malo byť hlavné heslo malých, resp. novovzniknutých, emancipovaných štátov i národov. Slovensko má skvelú polohu na to, aby bolo skutočným centrom visegrádskej skupiny aj na poli hudby, aby spolu so svojimi partnermi na poli hudobných rád vstúpilo do povedomia kultúrnej Európy, ako síce malý, no významný partner.

Priznám, že som bola hrdá na výbornú organizáciu celého záverečného podujatia, na ktoré prišla diplomatická špička a štátna reprezentácia Slovenska, kde sme videli poslancov i zástupcov agentúr a kultúrnych inštitúcií – od nás i zo zahraničia. Mirbachov palác bol v podvečer 28. apríla plný významných hostí. Spomeniem čo len ministra zahraničných vecí SR J. Moravčíka, štátneho tajomníka MK SR Romana Zelenaya, ktorí – obaja – sľúbili ma-

našej hudobnej interpretácie. Po ňom hral vo výbornej forme Marián Lapšanský Suchono-vu Malú suitu s passacagliou a Griegove Lyrické kusy.

S trochu väčším odstupom od posledného počutia M. Lapšanského som si uvedomila, aká silná osobnosť v ňom vyrástla, ako sa vie zaktivizovať pri špičkovej akcii, koľkú silu emocií vložil raz do baladicko-rustikálnej partitúry, inokedy do skladbičiek (práve, akých ťažkých!) superromantického štýlu.

Peter Dvorský sa síce ospravedlňoval za náhlu indispozíciu – pretože je stále zodpovedný a citlivý umelec – ale nemusel. Čaro jeho osobnosti, sila výrazu, ktorou prekoná akékoľvek zábrany svojej psychiky pred vystúpením, plné vloženie spevákovho temperamentu i emocií do výkonu slávnostného koncertu vygradovali. P. Dvorský zaspieval dve canzonetty od Paola Tostiho a Ernesta de Curtis. Malé, ale náročné... Sprewádzal ho M. Lapšanský.

V uvoľnenej atmosfére po koncerte sa dobre diskutovalo nášmu hudobnému „prezidentovi“, o ktorého sa uchádzali mnohé „politické“ hlavy. Darom, politika plynie, mení sa – ale osobnosti umenia zostávajú. Rovnako ich čaro a sila výpovede. Bodať by obe vlastnosti Petra Dvorského pomohli našej kultúre!

TERÉZIA URSINOVÁ
Snímky: PETER BRENKUS

Pred otvorením festivalu adekvátnu atmosféru na Mariánskom námestí vytváral Brass Quintet z Košíc.

Festival mladých v Žiline

V dňoch 26. apríla – 1. mája 1993 uskutočnil sa v žilinskom dome umenia FATRA III. stredoeurópsky festival koncertného umenia. Festival zorganizoval Spolok koncertných umelcov pri SHU pod záštitou Ministerstva kultúry SR v spolupráci so Štátnym komorným orchestrom v Žiline, Slovenským rozhlasom, Slovenskou televíziou, Umeleckou agentúrou Slovkoncert, Rakúskym veľvyslanectvom v Bratislave a Veľvyslanectvom SRN v Bratislave.

V priebehu festivalu vystúpili mladí umelci okrem poriadateľskej krajiny z Čiech, Rakúska, Nemecka, Holandska, Chorvátska, Poľska, Maďarska, Talianska. Počas festivalu uskutočnili sa viaceré pracovné stretnutia:

Stretnutie predstaviteľov hudobných rád (píšeme o ňom na str. 1). Seminár „Niektoré aspekty výuky komornej hry na konzervatóriách a základných umeleckých školách“ (usporiadateľ Slovenská hudobná spoločnosť) a seminár „Aktuálne problémy hudobnej kritiky a publicistiky“. K hodnoteniu festivalu sa podrobne vrátíme v č. 12 a k semináru o hudobnej kritike a publicistike v letnom dvojčísle 13-14.

Na záver festivalu udelili prítomní hudobní kritici Cenu kritiky holandskému duu Frank van de Laar (klavír) – Larissa Groneveld (violončelo).

Text a snímky -mj-

Festival otvoril Dr. Ivan Izakovič, riaditeľ SUKK Ministerstva kultúry SR a Marián Lapšanský, predseda Spolku koncertných umelcov.

V minulom čísle HŽ sme priniesli informáciu o úspechoch našich mladých akordeonistov na medzinárodnej súťaži v Dánsku. Boli to, až na jedného, poslucháči bratislavského konzervatória z triedy prof. Tibora Rácza, ktorý bol aj iniciátorom založenia metodického centra pre akordeón a hudobnú výchovu pôsobiaceho pri Konzervatóriu v Bratislave. Už v minulom roku sa v rámci tohto metodického centra uskutočnili prvé majstrovské kurzy pre klávesový akordeón, v tomto roku sa koná medzinárodný akordeónový festival. Opýtali sme sa teda akordeonistu Tibora Rácza na zameranie a činnosť metodického centra, ako aj na jeho najbližšie aktivity...

Metodické centrum pre akordeón a hudobnú výchovu pôsobí pri konzervatóriu už dva roky; jeho snahou je sprístupniť slovenským pedagógom, študentom, žiakom ZUŠ a interpretom najnovšie výsledky v oblasti akordeónovej pedagogiky a interpretačného umenia v celej Európe. Poriadame rôzne odborné prednášky, semináre, majstrovské kurzy i koncerty, ktoré umožňujú získať dostatočný prehľad o všetkom, čo sa v akordeonistike momentálne deje. Záujemcom môžeme poskytnúť aj notové materiály z medzinárodnej ponuky, nakoľko spolupracujeme s umeleckými školami v celej Európe, usporadúvame výstavy akordeónovej literatúry, nahrávok, plánujeme aj prezentáciu majstrovských nástrojov, žiaľ, pre väčšinu našich záujemcov z finančných dôvodov neprístupných. Bratislavské metodické centrum je členom Medzinárodnej asociácie akordeonistov so sídlom vo Viedni, ktorá je jedným z členov Medzinárodnej hudobnej rady UNESCO. V rámci asociácie chceme propagovať a dostať do medzinárodného povedomia slovenskú akordeónovú školu. V roku 1992 sme usporiadali

1. majstrovské kurzy, na ktorých sa zúčastnilo takmer sedemdesiat frekvenciantov z ôsmich krajín. V tomto roku sa od 21. mája do 1. júna uskutoční medzinárodný akordeónový festival, ktorého súčasťou bude seminár – opäť s medzinárodnou účasťou – s ťažiskom na vyučovanie v oblasti komornej a orchestrálnej hudby. V rámci festivalu pripravujeme štyri akordeónové koncerty a usporiadame aj dva koncerty v Rakúsku. Spoluusporiadateľmi sú totiž okrem našich kultúrnych inštitúcií aj Rakúske a Maďarské kultúrne stredisko. Samozrejme, že podujatia sú prístupné pre všetkých záujemcov, či už sa jedná o koncerty, ktoré budú v Klariskách a Hummelovom múzeu, ale poslucháči môžu prísť i na odborný seminár do priestorov bratislavského konzervatória.

Sme radi, že z mnohých – donedávna ešte roztrieštených aktivít v oblasti akordeonistiky, sa na Slovensku v poslednej dobe vytvoril jeden nový inšpiratívny konkurenčný priestor, ktorý nám otvára široké perspektívy a nabáda nás pracovať ešte kvalitnejšie. Tak sa popri medzinárodných podujatiach bratislavského metodického centra, z dlhoročnej vzájomnej profesionálnej úcty a úprimného priateľstva mojich kolegov V. Čuchrana a R. Kákoniho zrodila myšlienka usporiadať podobné stretnutia umelcov, pedagógov a študentov aj v Košiciach, s orientáciou na východoeurópsku bajanovú kultúru. Tieto umelecké ideály košických usporiadateľov našli úrodnú pôdu a adekvátne uplatnenie aj na VŠMU v Bratislave. Tým dostalo naše nasmerovanie na západoeurópsku akordeónovú tradíciu nové možnosti konfrontácie s inými pohľadmi, čo dáva obom stranám dostatok impulzov pre ich ďalší umelecko-pedagogický rozvoj.

-H-

Pozývame Vás na svetovú premiéru hudobného projektu
We invite you to the world premiere of music project
live recorded in the concert hall in Klarisky 28.5.1993 at 19,00 Bratislava
AXYLTULTX
AXYLTULTX
Belk Grubbik - vocals
Gor Jančár - guitar, guitar sintetizer
Jozef Doda Šošoka - drums, percussions

RAM JANKLOVA 2
851 04 BRATISLAVA
TEL/FAX: 42-7-813 169

Necítil som sa nikdy emigrantom...

(Dokončenie z 1. str.)

súvali kritériá: vedome sa potláčala emancipačná aktivita našich mladých, naproti tomu sa sem volali noví ľudia – nie vždy najkvalifikovanejší – ktorým sa poskytovali všetky možné výhody (napr. byty) a umelecké možnosti, ktoré sa mnohým z nás odopierali – mne konkrétne tak, že som aj s rodinou zostal

Jelínek pri prednáške

o ktorých sa mu možno ani nespávalo, aby prekonal mnohé ťažkosti a krízy v nových pomeroch. Toto moje šťastné založenie bolo základom k neobyčajnému rozletu – odrazu sa nám všetko dарило, no nič sme nedostali pohodlne. Ľudia sú všade rovnakí, no tam posudzujú človeka podľa jeho schopností a úsilia, každé miesto si musíš obhájiť prácou, nestačí robiť dobrý dojem, treba si získať rešpekt a autoritu vlastnosťami, ktoré mi vo vlasti predtým skôr prekažali. Moja manželka, ktorá bola dlhoročnou členkou Slovenskej filharmónie, uplatnila sa v cudzine ako huslistka v symfonických orchestroch a ako pedagóg na hudobných školách všade, kde som sám pôsobil. Ja som po prechodnom angažmá v Saarbrückene (koniec majster v rozhlase) a dvojročnom pobyte v Štokholme (koniec majster vo švédskom rozhlase) zakotvil v Kolíne nad Rýnom, kde som si našiel akýsi náhradný domov. Viac ako 23 rokov som bol koncertným majstrom v tradičnom a prvotriednom „Gürzenich-Orchestra“. Popri hlavnom zamestnaní som pokračoval v sólistickej činnosti, hrával som veľké koncerty s orchestrom a sonátové recitály. Postupom času sa aj v Nemecku, tak ako predtým na Slovensku, vykryštalizoval môj vzťah k pedagogike. Myslím si, že mám vyvinutý zmysel pre pochopenie potrieb mladých ľudí.

Po páde totality si patril k prvým, ktorí sa vrátili do starej vlasti. Patríš k najaktívnejším „emigrantom“, ktorí ponúkli svoje služby a skúsenosti. Už pred tromi rokmi si vystupoval na interpretačnom seminári SHS v Ziline, vlni v Piešťanoch. Prečo to robíš?

– Z toho, čo som povedal vyššie, vyplýva aj odpoveď na túto otázku. Patrim k ľuďom, ktorí sa vždy výrazne vyrovnávajú s reálnou situáciou a aj v ťažkých chvíľach života zachovávať si svoj optimizmus a idealistické zmýšľanie. Preto som nepatril k tým emigrantom, ktorí opustili vlasť a potom chodili do Kittsee

bol vlni zvolený do 5-členného európskeho predsedníctva, prof. Karlíkovú z bratislavského konzervatória pozvali na európske sympóziu Suzukiho spoločnosti do Nemecka, doc. Mariána Lapšanského teraz na spoločný nemecký kongres ESTA a EPTA (asociácia pianistov), z ktorého sme sa práve vrátili a kde sme nadviazali užitočné styky so zahraničnými pedagógmi a umelcami. Myslím, že s takým hodnotením našej sekcie na európskom fóre môžeme byť spokojní. No ja ešte nie som spokojný: ak chceme aj naďalej rozvíjať naše styky v cudzine, musíme dbať, aby ťažisko našej činnosti bolo tu doma. Naším cieľom musí byť, získať všetkých našich učiteľov – či pôsobia na základných umeleckých školách, konzervatóriách, alebo na VŠMU, pre spoluprácu, bez ohľadu na to, aký zastávajú smer či metódu vo svojej práci. Naším cieľom je preto pestovanie úzkej spolupráce pomocou otvoreného, demokraticky vedeného dialógu v duchu tolerance a priateľstva, a to jedine v záujme mladej generácie hudobníkov. Za nami stojí celoeurópska organizácia, ktorá spolu so sesterskými asociáciami ASTA (U.S.A.), JASTA (Japonsko) a AUSTA (Austrália) pracuje v demokratickom duchu na rozvoji pedagogiky. Hlavným ziskom bude pre každého učiteľa vedomie vlastnej dôležitosti, potrebnosti, a teda spokojnosť, ktoré sa prenású na jeho zverencov.

Ked' som nedávno v Dolnej Krupej sledoval váš medzinárodný seminár, napadla ma otázka: ako by si charakterizoval stav slovenskej a zahraničnej profesionálnej husľovej pedagogiky?

– Komplexná otázka, ktorá si vyžaduje komplexnú odpoveď. Jednoznačne chcem zdôrazniť, že naša slovenská husľová a, samozrejme, aj čelová pedagogika sa nielenže nemusí schovávať, ale obstojí v porovnaní s cudzinou namiesto úspešne. Dovoľ mi uviesť hlavné kritériá, ktoré považujem za rozhodujúce.

nepríšiel do styku s tvrdými požiadavkami, ktoré sa kladú na vysokoškolačka pred nástupom do profesie. Takto sa uplatňujú iba ozaj mimoriadne talentovaní a chýba širšia základňa solídne vychovaných, spoľahlivo hrajúcich instrumentalistov – Nemcov, čo podporuje obrovský príliv výborných cudzincov, ktorí doma nemajú príležitosť na uplatnenie (napr. Američania, Japonci, teraz Rusi!). Rozvádza tento problém preto tak obširne, že chcem upozorniť, aby sme v našich nových demokratických pomeroch venovali zvýšenú pozornosť hudobnému školstvu, jeho štruktúre a aj zmenám, ktoré nastanú aj u nás v do-

Narodil sa v Kežmarku. Vo svojom rodisku, kde vtedy žili ľudia rôznych národností, navyšeoval staré nemecké gymnázium a hudobnú školu. Ako 11-ročný vystúpil pred verejnosťou s prvým celovečerným recitálom v kúpeľoch Vyšné Ružbachy. Po maturite sa dostal do Bratislavy, kde sa stal žiakom Štátneho konzervatória. Husle študoval u prof. Gašpareka, teóriu u prof. Suchoňa, Cikkera, Strelca a Hudeca. Po absolútoriu išiel do Budapešti na majstrovskú školu Lisztovej akadémie k Ede Zathureczkému a v komornej triede k vynikajúcemu Leovi Weinerovi. Po založení VSMU sa stal jej poslucháčom a jedným z prvých absolventov. Medzitým krátko pôsobil v Symfonickom orchestri Slovenského rozhlasu a novozaloženej Slovenskej filharmónii. Napriek ťažkému prenasledovaniu (váženie z politických dôvodov) bol prijatý ako interný pedagóg na VSMU, kde pôsobil až do odchodu do zahraničia v r. 1965. Koncertoval ako huslista-solista doma i v zahraničí.

sledku prepojenosti oblasti kultúry k vývoju hospodárstva. Moja rada by bola na základe mojich skúseností doma a v cudzine: a) venovať veľkú starostlivosť zachovaniu základných umeleckých škôl; b) neokliešťať

10 rokov bez bytu! Je jasné, že staršia generácia koncertných umelcov a pedagógov bola často nútená nečinne sa prizerať tejto „politike“, keď si chcela ako-tak zachovať svoje pozície. Ak ešte priťaháš známy fakt centralizovanej organizácie koncertného života v našom štáte, najmä smerom k možnostiam uplatňovania sa na pódii v cudzine (vtedy ani Slovkonzert, ani Opus a podobné organizácie na Slovensku nejestvovali), vieš si predstaviť, ako jedna celá generácia našich talentovaných ľudí buď bojovala proti „veterným mlynom“, resp. prepadla stagnácii a apatii a prestala pracovať. Kto z koncertných umelcov mal príležitosť alebo odvahu, opustil vlast. Zlý stav nášho koncertného umenia nemôže zakryť žiaden štatistický výpočet zájazdov a koncertov určitých súborov, aby sa presvedčil o opaku. V mojom prípade išlo na dôvažok ešte o vykonštruovaný pokus, urobiť zo mňa „vražzadcu“ a „nepriateľa socializmu“, čo som si spolu s manželkou odniesol väzením a pobytom v tábore nútenej práce. Chceme však pre spravodlivosť vyzdvihnúť pomoc a podporu mnohých, ktorí napriek tomu, že boli niekedy v dôležitej funkcii, prejavovali nám solidaritu a pomáhali, za čo som im zo srdca poďakný.

Ako ťa prijala nová vlasť? Kde všade ste ty i tvoja manželka pôsobili?

– Vlast má človek iba jednu. No môžem povedať, že nás všade prijímali s najväčšou ochotou a s porozumením. Ťažké bolo iba privykať si k spôsobu života v demokracii, kde hodnoty, požiadavky, práva a povinnosti človeka sa nám javili často diametrálne odlišné od toho, na čom sme boli zvyknutí v komunizme. Dnešná situácia na Slovensku po zvrhnutí totality mi živo pripomína naše pocity, keď sme prišli na západ. Ukázalo sa, že keď človek verí v slobodu, keď hľadá s optimizmom na život, vtedy nachádza v sebe sily.

alebo Wolfsthálu plakať pri pohľade na bratislavský hrad. Nedúfal som v návrat. No keď sa nečakane zrútil svet komunizmu, tak – priznávam, že prvý raz v živote – som pocítil, aké putá ma viažu k starej, teraz zase slobodnej vlasti. A keďže mám šťastie byť nezávislý – som penzista – prichádzam na Slovensko bez ťažiadosti získať honor alebo pozície. Moje služby sa obracajú na každého, ktorý je ochotný ich prijať. Snažím sa využívať prepojenie záujmu a lásky k hudobnému daniu vo svojej domovine s odstupom, ktorý som získal v cudzine a ktorý mi umožňuje objektivitu v zmýšľaní a konaní. Mimochodom, okrem tebou spomínanej aktivity účinkujem aj pravidelne na VŠMU v Bratislave a tento rok som bol po druhý raz pozvaný ako docent na medzinárodné interpretačné kurzy do Piešťan.

Aktívne funguješ v slovenskej národnej sekcii ESTA. Aké sú perspektívy tejto činnosti a našej účasti v svetovej organizácii?

– Môžem s radosťou konštatovať, že naša sekcia – i keď ešte mladá – sa rozvíja. Veľmi dúfam, že napriek ťažkým časom nestratí na aktivite. Máme za sebou už druhý národný kongres. Jeho hlavným cieľom bolo oboznámiť našich učiteľov-sláčikárov z celého Slovenska s novšími metódami vyučovania, ktoré vznikali postupne za posledných 20-25 rokov. V cudzine spôsobili prevrat v husľovej pedagogike. Podarilo sa mi získať významných prednášateľov z Nemecka a Švajčiarska a ohlas u našich učiteľov bol veľmi pozitívny. Aj v medzinárodných grémiách je aktivita našej slovenskej sekcie známa a pozitívne hodnotená. Svedčí o tom uznanie, ktoré nám prejavili jednak vo forme finančnej podpory za rok 1991-92, jednak tým, že pozvali doc. Jána Albrechta do Švédska ako prednášateľa na celoeurópsky kongres, ďalej doc. Petra Michalicu, nášho prezidenta do Lille. Sám som

júce pre vysokú úroveň našich sláčikárov, a teda za dôkaz kvality našich učiteľov. Slovensko má výhodnú zemepisnú polohu, široko obklopené hudobne vyspelými národmi s veľkou tradíciou ako sú Česi, Rakúšania, Maďari, Poliaci. Disponujeme bohatou tradíciou ľudovej hudby a spevu, vnímavosťou pre umenie a napokon dobre organizovaným hudobným školstvom, ktoré sa aspoň v poslednom období vyhýbalo škodlivému trendu častých reforiem. Predovšetkým pre mladého hudobníka tak dôležitý stredný stupeň – naše konzervatóriá – zaručujú vysokou úrovňou svojej výuky a pevnou organizovanosťou, že mladý hudobník dostáva výborný základný výcvik vo vekovom období, ktoré považujeme za rozhodujúce pre prípravu na profesionálnu. Keď mám z tohoto uhla porovnať situáciu, napr. s Nemeckom, vidíme, že tam práve chýba premyslené riešenie štruktúry stredného stupňa hudobného školstva. Dôvodom je, že v dôsledku decentralizácie umenia a školstva na krajiny (spolkové ministerstvá školstva alebo kultúry nejestvujú), základné hudobné školy – pokiaľ nie sú private – sú vedené komunami, vysoké školy patria krajinám. Pre stupeň, ktorý u nás predstavujú konzervatóriá, chýba „zamestnávateľ“, ktorý by bol príslušný pre verejné dotácie, bez ktorých kultúra existovať nemôže. Tým sa stáva, že všetko, čo je talentované a kvalitné, či hovoríme o učiteľoch alebo žiakoch, sa tlačí na vysoké školy, kde pedagógovia sú svojím štatútom štátnych nevypovedateľných „úradníkov“ doživotne zaistení a štúdium zase je zdarma. Základné hudobné školy trpia chronickým nedostatkom kvalitných pedagógov (vysoké úväzky, neatraktívne platy), ktorí radšej odchádzajú do orchestrov. Tieto sú v Nemecku dobre vybavené prostriedkami ako objekty prestíže miest. A tak nachádzame často situáciu, že zle pripravený absolvent základnej hudobnej školy nemá možnosť napraviť svoje nedostatky začať, kým ešte

možnosti a širokú pôsobnosť konzervatórií; c) zaistiť dômyselnú spoluprácu medzi konzervatóriami a VŠMU, event. rozmyšľať o nových, efektívnych formách ich štrukturálnej návaznosti, napr. pri výuke pedagógov; d) využívať všetky dostupné možnosti medzinárodnej výmeny a informácií na poli pedagogickom, k čomu sa rada pripojí aj naša ESTA.

Čo vedia o slovenskej hudbe v Nemecku, alebo napríklad aj inde? A čo treba urobiť pre naše „hudobné zviditeľnenie“ v Európe?

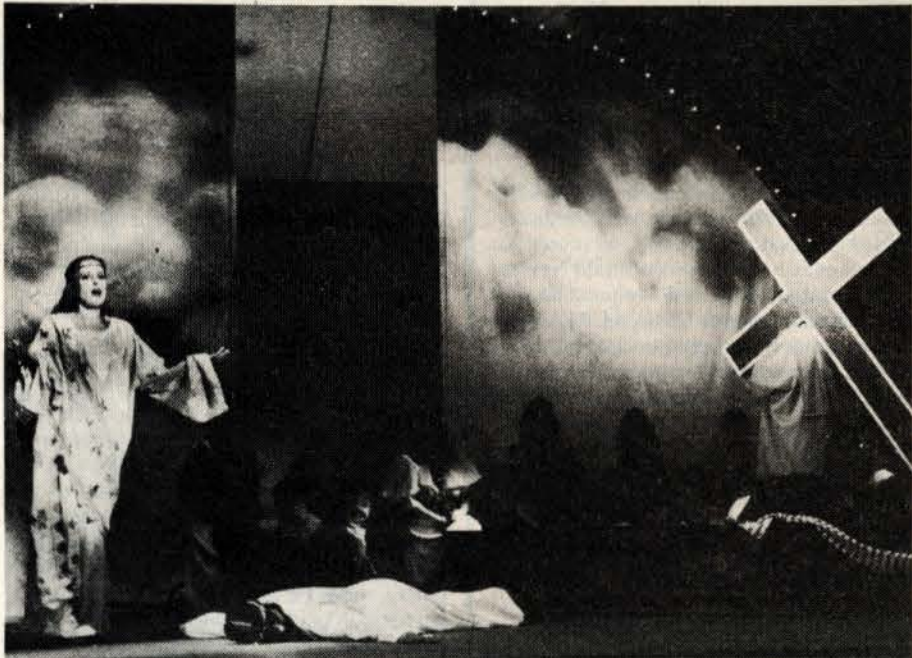
– Vie sa už dost o nás vo svete, no nemyslím, že „zviditeľnenie“ je proces jednostranný, ale podlieha množstvánnému vývoju. Musíme si ďalej uvedomiť, že aj v umení platí zákon investícií, reklamy, spoľahlivosti, vytrvavej aktivity a kvality. Nespoliehajme sa, že štát, agentúra, vedenie školy alebo spolok nám niečo „zorganizuje“: chyťme sa každý osobne, individuálne iniciatívy, získavajme si známosti a priateľov v cudzine, buďme privátnymi „podnikateľmi“ s „tovarom“ *Slovenská hudba* – aby som sa vyjadril moderné. Pozoroval som po celé roky pobytu v cudzine, že slovenskí hudobníci-emigranti poväčšine boli, aj sú dobrými poslami v smere rozširovania objektívnych a pozitívnych informácií o našej hudobnej kultúre.

Cítiš sa byť ešte emigrantom?

– Necítil som sa nikdy emigrantom. Emigroval som iba z pút totality, aby som sa oslobodil od toho, čo mi prekážalo prejavit sa ako hudobník integrálne prináležiaci k umeleckému svetu Slovenska. Preto nemám ťažkosti cítiť sa dnes na Slovensku doma.

Pripravitel': MARIÁN JURÍK
Snímky: autor

Záver z 2. obrazu – Hodina temnôt: Miriam Kováčová a Petr Tománek.

Snímka: V. Ander

Autor ďakujúci dirigentovi Pavlovi Procházkovi a ostatným realizátorom.

Snímka: M. Jurík

Tak teda máme ďalšiu slovenskú špecialitu. Pribudla do radu umeleckých reflexií, ktoré (aj) v epitetách zdôrazňujú svoju národnú príslušnosť. Je to už akýsi znak doby... Nehovoriac o „odklínaní“ takmer zabudnutých foriem, reliktov sakrálneho dedičstva. (Akoby autorov súčasnosť náhle zobudila k viere.)

Zeljenkove Slovenské pašie, ktorým bol prísúdený (oprávnené a príliehavé) titul *Syn človeka*, mali slávnostnú (s prítomnosťou pána prezidenta a predstaviteľov politického života) premiéru 25. marca na sympatickej komornej scéne SLUKu. A práve táto inštitúcia je mecénom, či – lepšie povedané, objednávateľom kompozície (pašie... odháňam dobiehavé myšlienky, vedúce k analógiám... opakujem: „slovenská špecialita“, ktorá nemá evokovať nadčasovú a hlavne nadpriestorovú sakrálnu odovzdanosť autorských projektov typu Schütza, Bacha alebo Pendereckého...) Zuzana Lengová a Mária Farkašová sú autorkami scenára a libreta. To je skoncipované a vystavané umne, profesionálne – a v nepo-

slednom rade, ako potvrdzuje kompletný výsledok – inšpiratívne. Zeljenka dostal námet a vytipované folklórne pramene (neobmedzujúce sa na striktné stanovenie určitého regiónu; mal k dispozícii „vzorky“ prakticky zo všetkých kútov Slovenska); získal tak kontúry, ktoré mal možnosť podľa vôle a fantázie hudobne naplniť i duchovne nasýtiť. Pôdorys vytvára päť častí s tromi obrazmi (1. *Pastier*, 2. *Hodina temnôt*, 3. *Ukrižuj ho*), s úvodnou *Evokáciou* a záverečnou *Codou*. Osnovou a „dejovou“ výstužou je – akože ináč – evanjelium – tlmočené a prebásnené Milanom Rúfusom (skvelá voľba). A už prichádza k slovu skladateľ a ďalší realizátori. Zeljenka nie je novic ani v oblasti oratoriálnej tvorby, ani v teritóriách folklóru. Ide uňho o nový prvok v zmysle spôsobu prepojení, skĺbenia či syntézy, tlmočenia novotvar. Prvý pohľad azda napovedá, že by sa mal stať akýsi zázrak

MUSICA PROFANA

v podobe insitne sfarbeného rezultátu (trebárs v duchu paschovského poňatia), vzápätí nás však priebeh kompozície presvedčí, že k omylom, či estetickým zámenám a „zradám“ nepríde.

Od samého začiatku Zeljenka rozohráva – v priam márnотratných dávkach – epizódy v bizarných hudobných situáciách. Na hudbe oratória cítime, že bolo vytvorené jedným dychom, jednotným ťahom. Napriek vonkajšej rôznorodosti „použitého“ materiálu má presvedčivosť syntaktickej prepojenosti, vnútornej zomknutosti.

Jeden z najpôsobivejších hudobných impulzov exponuje autor už v úvode, v krásnej freske, plačkách („...synu môj...“). Imponujú nielen vonkajším neopakovateľným pôvabom, ale aj silou momentu, ktorý vlastne predznamenáva celý myšlienkový priebeh, vnútorný náboj. Už pri týchto počiatkových sekvenciách pochopíme, kde sa reálne nachádzame: nie v duchovnom, teologicky stráženom a určenom svete, ale v zónach človeka. Hriechneho smrteľníka, ktorý si vo svojej slabej samofúbi dokáže uvedomiť dočasnosť vlastného prebývania. Zeljenka nás necháva počuť nariekať ženu-matku. Bytosť, nie mýtus. Jej žiaľ nie je glorifikácia – je to gejzír bolesti a pretrpeného poznania (počujeme autorov vzlyk nad sebou samým...). V tomto úseku je zakotvený „leitmotív“ ďalšieho priebehu pašii, materializovaný do lapidárnej štruktúry descendenčných intervalových krokov (príznačný aj pre „mimofolklórnu“ reč elegického Zeljenku).

V určitých úsekoch projektu môžeme nadobudnúť dojem stereotypu. Dej prebieha v tlmenej výrazovej amplitúde, prerušovaný

je len náznakmi dramatického zvlnenia. Tento fakt azda znásobuje scénická akcia, chvíľami sa doslova topiaca v kliše postupoch, v gestickej monotónnosti, „opozieraných“ pohybových situáciách. Dramatický vrchol po staticky a meditatívne ladených úsekoch sa rozohrá v 3. obraze (*Ukrižuj ho!*), priam v kultickom víre, nasýtenom atavistickou vášňou, rudimentárnou dynamikou. Je reminiscenciou na akýsi pohanský rituál (Kristovi vysmievači v secco zboroch „navaríme, navaríme čierneho piva“).

Myslím si, že k najsilnejším – ako kompozíciám, tak i interpretačným segmentom dieťa patria zborové úseky. Tu sa autor uvoľňuje do mimoriadne fantazijných vertikálnych súvislostí, harmonickej rafinovanosti až hýrivosti. Napriek „konvencionalizovaným“ zvodom a návodom, ktoré sa mu v piesňach ponúkajú siah po nových, originálnych harmonických tvaroch i postupoch (napr. inverzne posadený mužský zbor vo funebre „Už idem do hrobu“, alebo ženské zbory s apátnymi zvukovými tvarmi).

V meditácii na Golgote alebo v uspávanke v 2. obraze možno odhaliť ďalšiu z charakteristických čŕt – zvláštnu symboliku prevtelenú do pólov reminiscencia – anticípacia. Tento moment zvýrazňuje istú plasticosť v celkovom dramaturgickom ustrojení pašii.

Napokon sa približujem k najpríťažlivejšej zložke kompozície, posúvajúcej ju do pozície nefalšovaných „slovenských špecialít“. Je ňou sujetová paralela: príbeh Krista s osudom „nášho“, slovenského Jánošíka, vrátane analógie zradu Judáša a Gajdošíka, prenasledovania, týrania a napokon smrti. V tejto paralele spočíva pointa vypovedaného. Je to – vlastne veľmi jednoduchý kľúč na dešifrovanie celého príbehu o údeloch smrteľného Syna človeka, videného cez rám Krista dvojviednej bytosti, nesúcej životom ťažký kríž.

Napokon niekoľko viet k celkovej realizácii. Ako som spomenula, najpôsobivejšie a najvydarenejšie vyzneli zborové scény vďaka pekne pripravenému a vedenému zborovému slukárskemu ansámbli, ktorý disponuje kultivovaným prejavom, zvukovou plasticitou, originálnou noblesou. *Inštrumentálnemu zoskupeniu SLUKu* „vypomáhalo“ spoľahlivé a vždy bdelé *Mozesovo kvarteto*, ktoré celkom iste dodalo tejto sekcii interpretačného aparátu istotu a profesionálne parametre. V zostave sólistov rozhodne lepšie obstáli ženské úlohy v štandardných slukárskych orientovaných, korektných vokálnych prejavoch. Naproti tomu sólisti muži zvládli svoje

roly sotva obstojne a uspokojujúco..., je to škoda. Hlavným hudobným lídrom bol *Pavol Procházka*, verný a erudovaný štriteľ hodnôt práve vo folklórnych žánroch. Autorom scény bol *Miloš Pietor ml.* Jeho kreácia je pôsobivá, nápaditá. Za rušivý moment považujem určité nadužívanie kríža ako symbolu, miestami pôsobí dosť bezradne a v súvislosti so svetskou Zeljenkovou hudbou až samoúčelne. Kostýmy stvorila *Hana Cigánová* a pod celý projekt sa ako režisér podpísal *Ján Quittner*.

Tak teda, – ďalšia slovenská špecialita je tu... Rozhodne by nebolo spravodlivé, keby zapadla niekde do prachu rekvizit. Myslím si, že Zeljenové Slovenské pašie by si zaslúžili ďalšie realizačné pokračovania – aj s vylepšeniami. Dokázali by celkom atraktívne reprezentovať Slovač v blízkom i vzdialenejšom svete.

LÝDIA DOHNALOVÁ

Autorka malieb na skle M. Štrompachová

Na muzikálovej strune

Pôsobenie viacerých agentúr na poli bratislavského koncertného života má svoj pozitívny dopad na utváranie konkurenčného prostredia aspoň v náznakoch. Dramaturgovia inštitúcií sú nútení premýšľať o rôznych formách prezentácie umenia, skúšať nekonvenčné typy programov. Nemožno však pri tom zabúdať – pokiaľ ide o vokálny žánr – na klasické piesňové recitály, obohacujúce a zušľachťujúce interpretačný profil sólistov. Napokon, kvantum komornej speváckej literatúry ostáva utajené, čo nie je dobrým znakom formovania slovenskej hudobnej kultúry.

Niekdajší hlavný organizátor

bratislavských komorných koncertov, mestské kultúrne stredisko, hoci bez úspechov bojuje o zvýšenú priazeň publika i o príliehavejší a akustickejší priestor (Klarisky sú zvlášť v zime nevŕdne), pokúsilo sa začiatkom marca vybočiť z dramaturgickej normy. Do utorkového cyklu sa dostal program zasvätený hudobno-zábavnej múze. Ponuka pod titulom *Svetoznáme melódie z muzikálov*, obsahovala výber z diel prevažne známych z niekdajších bratislavských uvedení. Škoda, že iniciátori projektu si nepostavili latku trochu vyššie a nevyužili možnosť rozšíriť obzor nášho návštevníka aj o ukážky

z broadwayských hitov novšieho dátumu, ktoré poznáme iba podľa mena a chýru. Manko v tomto smere je u nás veľké.

Pokiaľ ide o formové a obsahové spracovanie bloku melódii, blížilo sa skôr k výchovnému koncertu. *Autor sprievodného slova Igor Berger*, súčasne i klavirista, koncipoval svoj text ako základné informácie o danom diele, skladateľovi a ukážke. Hudobné čísla boli ladené na strunu nostalgických spomienok na klasikov muzikálu (*Loď komediantov*, *Pobozkaj ma, Katarina*, *West Side Story*, *Fidlikant na streche*, *My Fair Lady*), z aktuálnejších autorov odznel v jedinej

ukážke *Lloyd Webber*. Na úvod sa do programu zatúlala aj *pieseň Sporting Lifea* z černošskej opery *Porgy a Bess*.

Koncertné výstupy sólistov, kombinované s prózou, boli v hereckom náznaku rozohrávané v priestore. Z trojice interpretov pôsobil najsuverénnejšie basista banskobystričského DJGT a štátnej opery *Praha Mikuláš Doboš*. Bohaté hlasové dispozície mu dovoľovali popri uvoľnenom vystupovaní dotvárať výrazovú stránku produkcie. *Ivan Ožvát* (SND, Nová scéna) je výborným charakterovým predstaviteľom, schopným

navodiť potrebnú atmosféru. Škoda, že rozsahové obmedzenia vo vyššej polohe mu neumožnili efektnejšie vygradovať spevácke výstupy. Relatívne slabším článkom sólistického tria bola subreta *Nové scény Eliška Horná*, limitovaná hlavne po technickej stránke.

Muzikálové soirée v chladných Klariskách síce nepočítajú publikum sotva zahriato, bolo aspoň náznakom jednej z ciest, po ktorej sa môžu alternatívne programy MKS z času na čas pobrat. Ak však chcú publikum skutočne oslovit, potrebujú dramaturgickú a interpretačnú iskrú i vhodnejšie prostredie.

PAVEL UNGER

Február v ŠKO Žilina

Koncertu 4. februára symbolickú pečať nezvyčajnosti vtisla dramaturgia, ktorá zvolila pre tento večer spevácky recitál manželského páru, sopranistky **Kyoko Kiyamoto** (Japonsko) a barytonistu **Christophera Norton-Welsha** (Veľká Británia).

Skladby tohoto programu spájala kuriózna jednotliaca idea – svet zvierat. S touto myšlienkou prišli sami interpreti a podľa nej ladili celú dramaturgiu. Sopranistka využila možnosť kontaktu s obecnosťou s osobným šar-

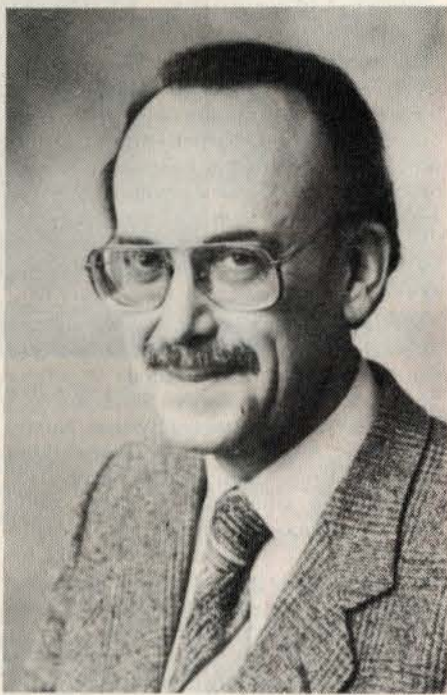

Kyoko Kiyamoto

mom. Vo svojom výkone bola étericky krehká so zmyslom pre výrazovú veľkorysť. V decentnom prejave Ch. Norton-Welsha nechýbala obľoba a kantilén, bolo badať výraznejšiu zvukovú plasticitu. Sprevádzajúci klavirista **Ivan Gajan** je vyhladávaným umeleckým partnerom; znovu potvrdil vyváženost svojich interpretačných parametrov a aktívne sa podieľal na spoluvytváraní sympatickej zvukovej atmosféry.

Nasledujúci umelecký večer 24. februára úvodom zaznel **Couperinov náhrobok od Mauricea Ravela**. V týchto pôvabných miniatúrach sa podarilo hráčom ŠKO brilantne vystihnúť plastickú ravelovskú zvukovú farebnosť a výrazovosť melodickéj kresby. Úsilie

hudobníkov bolo korunované ich výborným výkonom a podporu našli aj u dirigenta **Jaroslava Vodňanského**, ktorý vytvoril vhodný priestor pre uplatnenie svojho tvorivého nadhľadu.

Christopher Norton – Welsh

Snímky: archív autorky

Nevšedný zážitok ponúkal huslista **Jan Tomeš (Švajčiarsko)**, ktorý si pre svoju perfektnú interpretačnú kreáciu zvolil **Koncert pre husle a orchester e mol op. 64 Felixa Mendelssohna-Bartholdyho**. Technicky vybrúsený prejav a strhujúci muzikantský zápal boli hlavné parametre, vďaka ktorým iskrivá virtuoza a snívá kantilén spomínaného diela dosiahla plnohodnotný rozmer.

Na záver večera zaznela **Schubertova symfónia č. 8 h mol Nedokončená**. Aj napriek „podsadenému“ tempu sa hráčom podarilo sugestívne vystihnúť hlavné črty diela, a tak symfónia svojou grandióznosťou vytvorila efektívnu bodku za koncertom.

JANA TARINOVÁ

Duo Bohuslava Martinů

V Obradnej sieni MÚ Košice – Staré mesto bol 11. februára mimoriadny komorný koncert, ktorého poriadateľom bola Štátna filharmónia Košice. Celovečerný program pripravilo Komorné duo Bohuslava Martinů – Peter Sklenka – husle a Jana Klečatská-Juliová – klavír, ČR. Obaja umelci spolupracovali už počas štúdií na AMU pod vedením prof. J. Hálu. Sú víťazmi Československej súťaže komorných súborov vysokých škôl. V roku 1990 dostali štípenium B. Martinů od Českého hudobného fondu v Prahe. Majú za sebou úspešné koncertné vystúpenia. V r. 1992 od Spoločnosti B. Martinů a Nadácie B. Martinů dostali povolenie používať názov Komorné duo B. Martinů.

Umelci v Košiciach už vystúpili niekoľkokrát a na svoj tohoročný koncert si vybrali náročný program. V prvej časti koncertu odznela **Sonáta f mol pre husle a klavír Pietra A. Locatelliho** – E. Ysayea a **Sonáta a mol op. 23 pre klavír a husle od L. van Beethovena**. Druhá časť bola venovaná českým skladateľom – **Antonínovi Dvořákovi** – **Sonáta F dur op. 57 pre husle a klavír** a **Josefovi Sukovi** – **Štyri kusy op. 17 pre husle a klavír**. P. Sklenka ako aj J. Klečatská-Juliová dokázali, že sú zohratí umelci napriek tomu, že žijú v iných štátoch a mestách, vedeli zúročiť to, čo získali na AMU v Prahe počas štúdií.

Ja

Veľkonočný koncert

Počas Veľkonočných sviatkov hostila súkromná Základná umelecká škola Canens Bratislava, Dievčenský zbor Radia Denmark z Dánska. V rámci družobných stykov školy a za pomoci Slovenskej akademickej informačnej agentúry uskutočnilo sa 11. apríla spoločné exkluzívne podujatie. Slávnostný Veľkonočný koncert vo Veľkom ev. a. v. chráme za početnej účasti publika bol priamym prenosom vysielaný do Dánska.

Dievčenský zbor Rádía Denmark je považovaný za jeden z najstarších detských zborov na svete. Ich prvé vystúpenie na Slovensku s dirigentom Tage Mortensenom bolo úspešné. Sakrálna hudba, ktorá tvorila ťažisko programového vystúpenia – aktuálne volená, umocnila podstatu odkazu

Veľkej noci kresťanom, ale i všetkým ľuďom dobrej vôle.

V podaní tohto speváckeho zboru zazneli kompozície u nás neznámych dánskych autorov: Knuda Jeppsen – *Ecco la Primavera*, S'io rido et scherzo; Diderika Buxtehudeho – *Veľkonočná kantáta „Surrexit Christus“* s organom. Z ďalších skladieb to boli Jar E. H. Griega, Veľkonočný kvet C. Nielsena, Veľká noc, Ježišov hlas Z. Kodályho a Holstova – *Ave Maria*. Ich interpretácia zaujala vysokou kultivovanosťou, precíznou umeleckou prípravou, zvláštnou farebnou dimenziou hlasových skupín zboru a v neposlednom rade presvedčivým estetickým dojmom. Za ich úrovňou však nezaostal ani náš Dievčenský spevácky zbor Canes, súkromnej

ZUŠ Bratislava, vynikajúco pripravený dirigentom Gabrielom Rovňákom. Do programu si zaradili vokálne diela klasicizmu: *Notturmo* I. J. Myslivečka, *Missu Brevis in B* – *Agnus Dei* W. A. Mozarta. Spustením programu bola i zaujímavá ladená organová improvizácia Olde Kocka Hansena, najznámejšieho dánskeho džezového klaviristu, v súčasnosti hlavného dirigenta Big Bandu Radia Denmark.

Na záver vystúpili obidva zbory spoločne v interpretácii slovenskej ľudovej piesne *Dobrá noc*, má milá (upravil W. Káfer) a tiež pieseň *Noc nežne prichádza* C. E. F. Weysa. Srdečná, vrúcna atmosféra v priestoroch chrámu a nadšený aplauz boli odmenou dánskeho i domáceho zboru.

BOŽENA DLHÁNOVÁ

NA PRAHU UMELECKÉHO ŽIVOTA

V Moyzesovej sieni Slovenskej filharmónie sa konal 14. apríla diplomový koncert huslistky **Lubice Hvastijovej** z triedy doc. Petra Michalícu. Náročný program koncertu by bol zaručené zaťažkávacou skúškou pre každého sólistu. Už v úvodnej časti tohto huslového recitálu sme sa mali možnosť stretnúť s krehkým a náročným dielom **Mozartovou Sonátou e mol KV 300c/304**. Je dobré, že si L. Hvastijová vybrala na svoj diplomový koncert tak znamenitého spolupartnera akým je klavirista **Peter Pažický**. Spomínam to preto, lebo umelecká vyrovnanosť v náročných dramaturgických projektoch je potrebná a žiaduca. Veď napríklad v **Sonáte Es dur op. 18 od R. Straussa** možno hovoriť o naprosto rovnocennej koncertantnej faktúre oboch sólistických nástrojov. Zatiaľ čo huslový part akcentuje predovšetkým kantabilné prvky variačne a fantazijne obohatené – klavír plní úlohu dramatického elementu s premenlivými harmóniami, s nepretržitým vlnením. Slovom huslový a klavírny part tvoria spolu jednoliaty celok, súvislý hudobný tvar, ktorého modelovanie je už vecou interpretačného vkladu. Je to vlastne v pravom slova zmysle

komorná hudba, kde prvok sólistickej seba-realizácie ustupuje do úzadia a slúži vyšším cieľom hudobným. Ak je **Sonáta Es dur** dramaturgickou zriedkavosťou aspoň v podmienkach nášho hudobného života, tak to potom platí dvojnásobne o **Elégii pre husle sólo I. Stravinského**. Na tomto diele zaujme polyfónia, ktorá sa odvíja zo spleti hlasov. Polyfónia vystupuje z hudby ako rébus, či ako rozlúsknutie tajníčky. Stravinskij do svojej Elégie zašifroval viac hlasov ako malé hudobné tajomstvo, ktoré treba objaviť, tak zo strany interpreta, ako i poslucháča.

Už len výpočet diel, ktoré sa objavili v prvej časti programu jednoznačne poukazuje na náročnosť tohto diplomového koncertu. Veď v každom interpretovanom diele vystúpila do popredia iná úloha – iný cieľ. V **Mozartovi išlo o zvládnutie čistoty a prostoty hudby, mäkkého pružného tónu, prirodzenej muzikality a výrazného sólistického vkladu**. V **Straussovi o akcent na komorné muzicirovanie a v Stravinskovi o schopnosť uvažovať nad hudbou, rozlúsknuť rébus – tajomstvo hudby**. Každé dielo prinieslo teda iné úlohy, – iné ciele a prav-

du povediac, ukázalo oboch interpretov vždy v inom a inom svetle. A to je dobré i správne, pretože diplomový koncert by mal znamenať začiatok profilovania, hľadania vlastnej cesty a umeleckých sklonov. Tie, pravdu povediac, obnažila i záverečná časť koncertu v podobe interpretácie **Šostakovičovej Sonáty pre husle a klavír op. 134**. Ani Šostakovič neakcentuje vo svojej hudbe inštrumentálny exhibicionizmus, ale skôr hľadanie obrazov duchovného sveta. Vzďaľuje sa lesku trblietavého hedonizmu a ponára sa do seba. Ja by som túto sonátu nazval psychoanalitickou hudbou s otázkami a otáznikmi smerujúcimi do hĺbín a prepádlika ľudskej duše. Je preto potešiteľné, že sa takéto dielo objavuje v rámci diplomového koncertu, že mladé generácie pocitujú potrebu obracať sa k hodnotám, ktoré nútia človeka uvažovať nielen nad hudbou samotnou, ale prostredníctvom nej i o veciach, ktoré s ňou zdanlivo nesúvisia.

Na záver by som chcel vysloviť želanie, aby sa tento diplomový koncert stal nielen bodkou, ktorá uzatvára štúdium, ale i určitým medzníkom pri vstupe do umeleckého života.

IGOR BERGER

Rozospievaný Vranov po šiestykrát

Vranovské zborové slávnosti, 6. ročník festivalu s medzinárodnou účasťou (19.–21. marca) je podujatím, ktoré dokáže príjemne prekvapiť nielen skutočnosťou, že vôbec existuje (v daných ekonomických podmienkach), ale aj dokonalou organizáciou, dobrou dramaturgiou (menej by bolo možno viac) a hlavne presvedčením, že zborový spev detí či dospelých, svetských či nábožensky orientovaných spevákov má hlboké korene. Aj heslo, ktoré si zvolili na úvod festivalu túto úvahu potvrdzuje: „*Nech nás teda spája to, čo je pre ľudí najprírodzenejšie, čo pramení priamo zo srdca. Nech nás spája krásna spevu, veď spev spája ľudí odjakživa.*“ Organizátorov, inštitúcie, sponzorov i funkcionárov, ktorí majú zásluhu na úspešnom priebehu slávností by bolo treba menovať v dlhom stĺpci. Vidiť možno „dušu“ kultúry a hudobného života je Vilma Krauspeová, dirigentka Dievčenského speváckeho zboru Ozvena z Vranova nad Topľou. Potvrdzuje to známe pravidlo, že ak sa spojí entuziazmus a schopnosť osobnosti s podporou inštitúcie, akou je v tomto prípade Mestské kultúrne stredisko a mesto Vranov nad Topľou, niet prekážok.

Umeleckú a esteticko-výchovnú úroveň podujatia by mohli potvrdiť mnohí prítomní hostia z Bratislavy aj zahraničia. Scenár festivalu rozvrhnutý do troch dní mal premyslenú, hoci nahustenú koncepciu. Okrem koncertu detského speváckeho zboru z mesta Halle a výstavky výtvarných prác žiakov ZUŠ na tému *Hudba očami detí*, sa uskutočnili prvý deň ešte dva festivalové koncerty, ktoré boli jadrom celého podujatia. Odborné semináre a stretnutia zborných galakonzertov vo farskom kostole alebo koncert zborovej ľudovej tvorby dopĺňali podujatie, ktoré skutočne bolo slávnosťou zborového spevu.

Každý zo zborov si pripravil náročný program, často až nad svoje sily a veľakrát zbytočne dlhý. Tak došlo k istej únavy z počúvania. Nepomohli tomu ani vstupy s programom iného žánru – vystúpenia Michalovského akordeónového tria a malého huslistu Štefana Eperješihó s prof. Annou Ličkovou.

Dievčenský spevácky zbor Ozvena má bohatý repertoár a skúsenosti na vystúpeniach aj v zahraničí. Tentokrát zaujal premiérou

Eúbostných spevov Z. Mikulu (venované dirigentke V. Krauspeovej). Miešaný evanjelický spev, zbor Merník bol pre poslucháčov vzhľadom k dramaturgii objavný (Securis, Dvořák, Lowry, Gastoldi, husitská p.). Spevácky zbor učiteľov Vranovského okresu „Domovina“ má čo vylepšovať v hlasovej výchove, ale odvážili sa aj na zbory I. Zeljenko a E. Suchoňa. Záver 1. festivalového koncertu patril deťom z Halle. Tradíciu, ktorú Nemci majú v detských zboroch, bolo cítiť aj na spôsobe spievania, čistote hlasov a intonovaní v programe zameranom na klasiku (Händel, Mozart, Liszt, Schubert), ale aj na ľudové detské piesne, aj slovenskú Rege, rege. (Zborníci zohrali zaslužený obdiv.) Mládežnícky spevácky zbor Erata z Hanušoviec n. Topľou, Miešaný Collegium cantus pri Dome Matice slovenskej z Banskej Bystrice, mali nefahkú pozíciu na koncerte pri skúsenom vysokoškolskom zbere Iuventus pedagogica, ktorý pôsobí na Pedagogickej fakulte UPJŠ v Prešove, pod vedením zborníka Igora Gregu. Predniesli náročný a dobrý program: premiéru Slovenských ľudových piesní Z. Mikulu a Dve východoslovenské zo Zemplína I. Hrušovského, Balady M. Lieharda, A. Dvořáka, R. Petroviča, Čajkovského, Badiaga, Giovanelliho a Gastoldiho. Vyvrcholením a vzorovým číslom bol krátky, ale až profesionálny výkon Miešaného speváckeho zboru Academia Corale di Lecco z talianskeho mesta Lecco s dirigentom Angelom Mezzom. Program zostavený výlučne zo skladieb barokových skladateľov bol „lahôdkou“ pre milovníkov tohto obdobia a zároveň bol dôkazom toho, že aj dospelých amatérov možno naučiť všetkým hudobným zákonitostiam, ktoré spoločne vytvárajú celok hudobnej krásy.

Nemžno nespomenúť záverečné spoločné zbory všetkých zúčastnených (Z. Mikula Pieseň a E. Suchoňa Aká si mi krásna), ktoré zneli v podaní stovák hlasov bez rozdielu národnosti, vierovyznania, veku – v jednote a hoci som počula takéto spoločné spievanie už nespočítanokrát, ani tentoraz som sa ani ja, ale ani – ako som si všimla – poslucháči nemohli zbaviť dojatia...

LÝDIA URBANČÍKOVÁ

Spevácka súťaž Franza Lehára

Nie tak dávno sme na bývalom Zväze slovenských skladateľov premýšľali nad prvým ročníkom Lehárovej súťaže – a zvlášť za pomoci Z. Macháčka, vtedajšieho šéfdirigenta spevohry Novej scény, tvorili štatút 1. ročníka. Roky plynú a v apríli (14.–16. 4. 1993) bol III. ročník dnes už medzinárodnej speváckej súťaže Franza Lehára v Komárne. Predsedom poroty bol tentokrát nový šéfdirigent spevohry Novej scény – Rudolf Geri. Tak, ako sa obnovuje život mladostou, je zákonitý, že sa inovovali aj podmienky trojkoľového konkurzu, ktorý sa v rodisku Franza Lehára poriadajú každé dva roky. Jeho rodný dom tu síce už nestojí – ale na jeho mieste je pôsobivá busta skladateľa, v meste zriadili Espresso Lehár, kde atmosféra interiéru evokuje lehárovské obdobie, je tu tiež jókaiovsko-lehárovské múzeum (lebo rodákom tohto mesta je i slávny spisovateľ M. Jókai, ktorého pomník je pred Podunajským múzeom), žiaľ, v tomto roku neprístupné... Škoda, veď viacerí českí účastníci a členovia medzinárodnej poroty by sa iste radi oboznámili s pamiatkami na skladateľa, ktorého primátor mesta Ing. Štefan Pásztor, na úvod i záver súťaže predstavil obecnstvu ako typického obyvateľa bývalého Rakúsko-Uhorska. Niečo na tom je – ale Lehár je predovšetkým európskym skladateľom, ktorý – napokon patrí celému svetu. Prerástol Komárno, kde žil iba ako dieťa a podnes potešuje genialnými melódiami čitateľov operetnej múzy.

V Komárne je publikum špecificky orientované na operetu, a tak okrem lehárovskej súťaže (jej organizátorom je Mestské kultúrne stredisko, garantom však MK SR), je tu v apríli – máji už 8. ročník festivalu Lehárovo Komárno. Jeho dramaturgia vychádza z ľahkej operetnej hudby – čo v scénickom (Čardášová princezná v interpretácii Novej scény v Bratislave), koncertnom (galakonzert na záver speváckej súťaže – za účasti orchestru spevohry Novej scény, resp. koncert s maďarskými účinkujúcimi na záver festivalu – 14. 5. 1993), prípadne komornejšom predvedení (piesne Ernő Zahovaia v Podunajskom múzeu). I tu citiť účinnú pomoc centrálnych kultúrnych inštitúcií, ktoré pomáhajú rozvíjať a uspokojovať tradície a estetické potreby zmiešaného, ale – čo treba priznať – zvlášť maďarského publika. Rešpektovala som dvojazyčnosť – napríklad pri uvádzaní programu, ktorý bol dokonca konferovaný na galakonzerte priam „nadbytočne“ i nemecky (okrem slovenčiny a maďarčiny): ako poklona nebudaj dvom nemeckým porotcom...

Nuž, maďarská galantnosť a zdravá ambícia, vytvoriť z tohto podujatia vskutku medzinárodnú platformu na prezentáciu talentov, mi boli sympatické. Bola by som rada, keby aj v budúcnosti zostala sprievodným javom Lehárovej speváckej súťaže tolerancia jazyka, mostík hudby, ktorá spája ľudí, nech sú už odkiaľkoľvek... Kiežby som sa vždy stretávala aj s takou organizačnou pozornosťou, starostlivosťou a pripravenosťou ako od pracovníkov Mestského kultúrneho strediska, resp. od zástupcu Slovkoncertu, ktorý bol tajomníkom poroty (L. Dóša). V takejto atmosfére sa dobre diskutovalo i viacjazyčnému kolektívu porotcov, v ktorom bol napríklad dirigent M. Homolka z Prahy, speváčky L. Baricová a G. Švercelová, ale i zástupca komárňanskej ZUŠ. Ja som bola za hudobných kritikov, ďalším členom bol šéfdirigent Big Bandu Radio Bratislava J. Zajaček, prof. Dr. Jenő Siposs z Budapešti – pedagóg, ktorý vchoval rad vynikajúcich operných spevákov strednej generácie a sám je dávny laureátom vokálnej súťaže v Ženeve, alebo rakúsky dirigent Constantin Schenk (syn známeho operného režiséra O. Schenka zo Staatsoper Wien), či prof. Kay Williamsonová z Viedne. Predsedom odbornej poroty, ako som spomínala, bol šéfdirigent spevohry Novej scény – Rudolf Geri. Jeho jazyková vybavenosť (maďarčina rovnako ako nemčina) a pohotovosť i hudobná orientovanosť boli po každej stránke oporou práce dobre si rozumejúcich porotcov.

Rudolf Geri oživil podmienky trojkoľovej súťaže novými skladbami – zvlášť z muzikálov Evanjelium o Márii, Grand Hotel, Cats a i. Zrušilo sa tiež delenie súťažiacich na amatérsku a profesionálnu kategóriu. Pravda, medzi prihlásenými sa našli i takí, ktorí nemajú absolútorium konzervatória alebo vysokej hudobnej školy, – ale, myslím, že tu nebolo ani jedného súťažiaceho, ktorý by sa nebol učil spievať u vokálneho pedagóga. A to je pokrok oproti prvým dvom ročníkom.

Mimoriadne dotovanie cien (od 10 000 do 30 000, – Sk pre III.–I. laureáta) a ďalšie ceny za najlepšiu interpretáciu operetnej alebo muzikálovej árie (tiež po 10 000, – Sk), resp. Cena diváka – t. j. zájazd do Paríža cestovnou kanceláriou Slovakotourist, bolo lákavé. Organizátorom sa podarilo získať viacerých sponzorov. Lokálpatriotizmus tohto druhu sa mi páči, lebo podporuje kultúrne podujatie, je na úžitok mladým talentom, a láka sem – prostredníctvom umenia – tých, ktorí sa ešte z cien dokážu úprimne tešiť.

Pre mňa je smutné konštatovanie, že Slo-

váci sa v tomto prípade ukázali ako utiahnu-tejší, menej ambicióznější, hoci – hľa, majú súťaž v Slovenskej republike, pár desiatok kilometrov od svojho hlavného mesta a nie ďaleko zo všetkých kútov malej republiky. Túto prílišnú skromnosť zvlášť zazlievam mladým spevákom z Novej scény: určite by získali niektorú z cien, pretože ich výkony sledujem a viem porovnať s tým, čo tu odznelo. Škoda. S podobnou utiahnutosťou nás – nielen na súťažiach – predbehnú sivižší susedia. Pritom propagačné materiály a informácie o súťaži boli poslané na školy, konzervatória, VŠMU, JAMU, AMU, do hudobno-zábavných divadiel. Sme v tomto smere „prispatí“ a zo spánku nás možno prebudí až to, keď o dva roky si z Komárna odnesú ceny samí... cudzinci.

Pôvodne sa na III. ročník medzinárodnej speváckej súťaže prihlásilo 30 adeptov – z toho do 1. kola fakticky nastúpilo 19 súťažiacich. Z toho 11 spevákov zo Slovenska (o. i. z Bratislavy, Nitra, Banskej Bystrice, Nových Zámkov) a 8 speváci z Čiech (Praha, Plzeň, Jablonec, Brno, Dubí, Frýdek, Ostrava).

Záverečné kolo bolo nečakane štedré k počtu súťažiacich: spievalo v ňom 11 finalistov. Rozdiely v bodovaní boli totiž také tesné, že porotcovia boli zvedaví na muzikálový repertoár, v ktorom okrem hlasových kvalít treba preukázať i výrazové akcenty.

Rozhodovanie bolo ťažké, no hodnotilo sa objektívne, bez národných podtextov, favorizovania svojich žiakov alebo členov súboru. Myslím, že výsledky sú objektívnym obrazom toho, čo sme počuli, aj keď verím, že v budúcnosti bude kvalita ešte vyššia.

Už od 1. ročníka badať kvalitatívny vzostup – vyslovene amatérskych výkonov niet. Objavujú sa tu i mladé talenty, ktoré „útočia“ na ceny a kvalitné umiestnenie od počiatkov súťaže: aj u tých vidno vzostup (Lubica Dojčanová).

1. cenu získala Iveta Duřková z Karlínskeho divadla v Prahe. Je tiež nositeľkou Ceny za najlepšiu interpretáciu operety. Mala najvyššiu hodnotu vokálny výkon, zaujala zvlášť interpretáciou Indiánskej piesne lásky od R. Frimla z operety Rosemary. Zvončekovo čistý hlas, nosný, až ostrý, ďalej vývojascapný! Má krásne výšky a jemne cíti štýl.

2. cenu udelili Jánovi Vaculíkovi, poslucháčovi VŠMU, tenoristovi lyrického timbru, ktorý vie skvele vypointovať najmä muzikálové čísla, ale výborný bol aj v ukážke z Modrej ruže a z Lehárovej Giuditty. Trochu bude musieť pracovať na uvoľnení tónu tak, aby znel voľne, prirodzene, nie „knedlíkovo“. Je-

ho talent je podporený pôsobivým zjavom, muzikalitou, evidentným porozumením si ako s operetou, tak s muzikálom. Byť riaditeľom divadla, okamžite mám záujem o tento typ, ktorý spieva tzv. prvý odbor... Ján Vaculík dostal i Cenu za interpretáciu muzikálu.

3. cenu dostal poslucháč JAMU v Brne – František Preisler. Zaujímavý typ muzikanta: vyštudoval hru na organe na konzervatóriu, teraz chodí na spevácke oddelenie JAMU – a okrem toho je už aktívne dirigentsky činný! Cíti hudbu, je herecky nadaný, jeho spev, to sú výrazové etudy, ktoré sem-tam i „prehráva“. Vie, aký repertoár jeho barytónu príjemnej farby, no zatiaľ ustálenému najmä v stredoch, vyhovuje. Nečudo, že obecenstvo vyčítalo Preislerove muzikálové kvality a udelilo mu Cenu diváka.

Každý spevák z finále by si zaslúžil zvláštnu zhodnotenie. Osobne sa mi páčila jemná Ildikó Szabová z Novej scény, ktorá ešte len spev študuje. Má jemný, krehký materiál, ktorý je však výborne vedený tak, aby rástol, mocnel, ale najmä znel ušľachtilo a mäkkosť. Trochu ma sklamlala Daniela Šinkorová, ktorá „zasvietila“ v Grand Hoteli ako komplexný spevácko-herecký talent. Tu bol však jej hlas „odhalený“, bez mikrofónu, takže ani evidentný herecký a pohybový talent nemohol zakryť vokálne medzery. Olga Hromadová z DJGT Banská Bystrica reprezentovala svoju scénu dôstojne – možno by mala viac pracovať na tom, aby jej hlas získal okrem nosnosti a peknej farby aj potrebnú mäkkosť tónu. Každopádne je to skúsená sopranistka, ktorej nerobí problém ani opereta, ani muzikál (Pieseň Lízy z My Fair Lady bola veľmi pekne zaspievaná). Talentom je i Lubica Dojčanová, ktorá v kategórii neprofesionálov (ako študentka PF Nitra) už získala pred dvoma rokmi III. miesto. Vie „vystavať“ áriu, pieseň, hudobné číslo. Škoda, že jej hlas je menší, útlejší, menej nosný, hoci na mikrofón by zaiste vedela upútať aj v šansónovom repertoári. Vie totiž nielen o čom spieva – ale dokáže to i efektne „predať“.

Z Nemecka si prišla vyskúšať sily Gabriela Pittnerová, pôvodom Slovenka. Zaslúžila aj bez oficiálneho uznania. Menšie distonovanie totiž u nej nebolo spôsobené technikou spevu, ale indispozíciou.

3. medzinárodná spevácka súťaž Franza Lehára skončila 16. apríla galakonzertom, na ktorom spievali laureáti, ale aj sólisti Novej scény a hostia z Budapešti. V konfrontácii so zrelým umením profesionálov I. kategórie sme si uvedomili, koľko uznania si vyžaduje opereta i muzikál, aký šarm v sebe skrýva, koľko citu a grációznosti musia jej miláčikovia prejavovať, aby strhli publikum k takému nadšeniu, ako to dokázali všetci zúčastnení!

TERÉZIA URSÍNYOVÁ

RING SA UZATVÁRA

Kdesi som čítal, že dnes sa na svetových scénach odohrá iba málo wagnerovských premiér, ktoré sa zaobídu bez známeho protestného „bú“. Ide o súmrak kultu veľkého operného reformátora, sú jeho dielami divadlá presýtené a publikum rozmazané, niet azda vhodných inscenátorov, či interpretov? Nazdávam sa, že pravda je inde.

V ostatných desaťročiach dostali operné domy do vienna tak rozmanitý a širokospektrálny pohľad na unikátny javiskový odkaz Richarda Wagnera, že i obecenstvo sa podľa neho diferencovalo. Našlo si svojho režiséra, svoj model Prsteňa Nibelungov či Tristana a k odlišným výkladom sa nespráva príliš tolerantne. V popredných divadlách, medzi ktoré bez pochyb patrí i Viedenská štátna opera, utvárajú skalní wagneriáni prostredie, ktoré neraz hraničí s hysterickým extrémizmom. Rozdelené tábory fanúšikov sa potom pretekajú v hlasitosti výkrikov „bravó“ a „bú“, čo dodáva predstaveniam svojráznu atmosféru. Svoje vášni sú ochotní obetovať veľa, napríklad prebdiť chladnú noc pred budovou divadla v rade na vstupenky.

Viedenský Ring (Prsteň Nibelungov) na Ringu (okružná ulica Opernring) po uvedení Zlata Rýna, ktoré sme recenzovali v HŽ č. 4/93, pokračoval v decembri a marci premiérami Valkýry a Siegfrieda, aby ho koncom sezóny korunoval Súmrak bohov. Ak už „predvečer“ upozornil na nekonvenčnú optiku tvorivého tandemu Adolf Dresen (režia) a Herbert Kapplmüller (scéna a kostýmy), založenú na spojitosti prvkov symboliky s rozprávkovým realizmom; tak ďalšie dva večery tento trend potvrdili. Nie totožnými prostriedkami, napokon ide o diela iného charakteru i rozmeru, ale výberom príbuzných stavebných prvkov.

I tu sa zjavne ukazuje túžba inscenátorov vyrozprávať germánsky mýtus nie ako dogmu zamurovanú do konkrétneho času a priestoru, rovnako nemali v úmysle predlohu ideologizovať, či spolitizovať. Jednoducho, dali vyniknúť nadčasovému posolstvu príbehov, priblížili ich dnešnému divákovi napríklad i tým, že aj božstvo sa na javisku chová akosi poľudštené, že hrdinovia sú zbavení prehnanej patosu a neskrývajú prirodzené ľudské slabosti. Sympatické na novom viedenskom Prsteni je to, že sa nevnučuje, je priehľadný a zrozumiteľný, pritom však obchádza akúkoľvek konvenciu. V práci s hercami dosahuje v opere zriedka vídanú detailnú prepracovanosť. Bez heroických gest, bez prehrávania.

Ťažko zabudnúť na tak dojímavé scény, ako je prvé stretnutie a ľúbostné vzplanutie Sieglindy a Siegmunda, príchod Siegmunda sprevádzaný snehovou metelnicou, ktorá sa objaví i na začiatku 3. dejstva Valkýry, alebo tzv. čaro ohňa, kreované na spôsob erupcie lávy. Siegfried priniesol tiež rad dôsledne premyslených, imaginatívnych miest, ale i celkom rukolapne vykreslených epizód s drakom Fafnerom, alebo lesným vtákom, poletujúcim v korune obrovského stromu.

Niet priestoru pre opis všetkých podrobností dvoch monster – opier (predstavenia Valkýry a Siegfrieda trvajú päť a štvrt hodiny), kde scéna Herberta Kapplmüllera plne korešponduje s odmytologizovaným poňatím Dresena. Veľkú úlohu tu hrá jednoduchosť a vkusná farebnosť. Dianie sa z veľkej časti odohráva na takmer prázdnej scéne, kde iba farba a svetlenie vytvárajú príznacnú náladu. Celá koncentrácia smeruje k postavám a ich akciám.

Hudobné naštudovanie tetralógie zverilo vedenie divadla Christophovi von Dohnányimu. Ten však po prvých dvoch častiach musel sériu predstavení Siegfrieda – pre chorobu – postúpiť mladému, v Bruseli angažovanému Antoniovovi Pappanovi, Barenboimovmu asistentovi z Bayreuthu. Bola to zmena nečakaná, priniesla však príjemné prekvapenie. Evidentné sú koncepčné rozdiely medzi Dohnányiho a Pappanovým Wagnerom. Zatiaľ čo prvý uprednostňuje zvukový ideál transparentnosti, delilátno zvuku a pokiaľ to partitúra dovoľuje až komorného muzifikovania, druhý cíti hudbu o čosi „štavnatejšie“, farebne sytejšie a možno i spontánnejšie. Obaja sú však dôverní znalci štýlu, pracujú s veľkou dynamickou a výrazovou pestrosťou a plne rešpektujú sólistov.

Vo Valkýre a Siegfriedovi sa predstavila celá plejáda renomovaných wagnerovských interpretov. Nechýbal medzi nimi ani Plácido Domingo (Siegmund), ktorý práve s týmto štýlom vážne koketuje. Jeho Wagner, vďaka talianskemu timbru a frázoванию, bol obohatený o prísadu žiarivej kantilény, nepodceňoval však ani požiadavky precíznej artikulácie a deklamačného výrazu. Vytvoril nesmierne lyrického, citovo výbušného, krásne spievajúceho a zjavom sympatického hrdinu. Ideálnu partnerku našiel vo Waltraud Meier (Sieglinda), ktorá sa do sopranovej polohy preládila s absolútnou samozrejmosťou

Plácido Domingo a Waltraud Meier vo Wagnerovej Valkýre. Snímka: archív autora

a majstrovským spôsobom vyspievala i vyhrala celý oblúk partu. K ďalším výrazným pozitívam viedenského Ringu patrí Siegfried Jerusalem ako Siegfried. Spája v sebe hrdinnosť timbru s jeho mäkkosťou a plasticnosťou, má obrovskú výdrž podporenú technikou, vyžaruje z neho sila osobnosti. V charakterovej štúdii Mimeho sa predstavil dnes azda bezkonkurenčný Heinz Zednik. Kvalitní sú i ďalší mužskí protagonisti ako Robert Hale (Wotan a Pútnik), Oskar Hillebrandt (Alberich) a Kurt Rydl (Hunding, Fafner). Žiaľ, už len o triedu nižšie možno dnes zaradiť hlasovo nie dosť vyrovnanú a najmä vo výške problematickú Hildegard Behrens v postave Brunnhildy.

PAVEL UNGER

HAMBURSKÉ OPERNÉ PLÁNY

Operným znalcom je dobre známe, že Štát-na opera v Hamburgu patrí nielen k najlepším operným scénam v Nemecku, ale aj vo svete, že od čias Liebermannovej intendantúry sa táto scéna vyznačovala vysokou interpretačnou úrovňou a premyslenou a progresívnou dramaturgiou. Teražší šéfovský tím Peter Ruzicka a šéfdirigent Gerd Albrecht (okrem toho je dizajnovaným šéfdirigentom Českej filharmónie), ktorý ma za sebou štyri a pol roka z deviatich zmluvných rokov intendantúry, predložil na nedávnej tlačovej konferencii situačnú správu a dramaturgický plán opery do roku 1997.

Vedenie hamburskej opery konštatuje, že publikum naďalej kvituje a uznáva umelecké trendy tohto špičkového nemeckého operného domu a že aj po ekonomickej stránke, spolu s mníchovskou operou, majú 24 % nákladov z vlastných zdrojov. No napriek tomu v budúcej sezóne sa vstupné bude musieť podstatne zvýšiť, vzhľadom na terajšiu nemeckú hospodársku situáciu. A tak sa ceny za A premiéry vyšplhajú zo 195 na 260 mariek za predstavenie. Avšak na každé predstavenie bude 264 miest rezervovaných za „ľudové“ vstupné, ktoré bude na úrovni cien kina.

Podstatné však je, čo sľubujú nastávajúce sezóny po umeleckej stránke. Úvod sezóny bude patriť koncertnému predvedeniu málo hranej Gounodovej opery Romeo a Júlia, ktorú uvedú v mestskej Musikhalle pod taktovkou nemeckého dirigenta Ulf Schirmera, ktorý v súčasnosti má vedúce postavenie vo viedenskej štátnej opere. Koncom októbra završí Wagnerov Ring Súmrakom bohov z dielne Krämer-Albrecht a v marci 1994 uvedú celú tetralógiu.

Ďalej budú nasledovať Lortzingov Wildschütz (dirigent Carlos Kalmar), Henzeho Bassaridky v réžii Ruth Berghausovej s dirigentom Markusom Stenzom, Musorgského Chovanščina (dirigent G. Albrecht, réžia H.

Gerd Albrecht

Kupfer) v ruskej reči a na záver nastávajúcej sezóny v máji 1994 John Neumeier uvedie premiérový program Henzeho balet Undine a choreografické číslo Ravel rapsodisch.

V ďalších sezónach sa na scéne hamburskej opery objaví v svetovej premiére Schnitkeho Faust, Liebermannovo dielo Freispruch für Medea a Lachenmannov javiskový opus Das Mädchen mit den Schwefelhölzern. Zo starších diel prídu na rad Gluckova Armida, Zemlinského Kráľ Kandaules, Straussova Salome, Pucciniho Bohéma, Verdiho Falstaff a Rigoletto a i. Dramaturgický profil hamburskej opery si stále udržiava svoj špičkový, progresívny a umelecky ambiciózný kurz.

Mníchovská operná sezóna 1993-94

Nový intendant druhej najvýznamnejšej nemeckej opernej scény mníchovského Národného divadla Peter Jonas oznámil dramaturgický plán pre nastávajúcu sezónu 1993/94. Prvou z piatich premiér bude nemecká premiéra Berliozovej opery „La damnation de Faust“, ktorú v novembri uvedie Gerd Albrecht a režisér Thomas Langhoff. Na záver januára 1994 nasleduje Verdiho Maškarný bál v naštudovaní nového generálneho hudobného riaditeľa Petra Schneidera. S veľkou pozornosťou sa očakáva marcová premiéra Händlovkej opery Július Cesar, ktorú naštuduje anglický dirigent Sir Charles Mackerras vo svojej vlastnej verzii. V titulnej úlohe

bude účinkovať Ann Murray. Svetovou premiérou v apríli bude novinka Sansibar od skladateľa Ekkeharda Mayera, ktorú napísal na libreto Wolfgang Willascheka. Prvá premiéra bude 13. apríla v rámci festivalu v Schwetzingene a 8. júla bude mať opera mníchovskú premiéru. Vrchol sezóny je naplánovaný na 8. júla, kedy uvedú novú produkciu Wagnerovej opery Tannhäuser. Za dirigentským pultom mníchovskej opery sa po prvý raz objaví Zubin Mehta. Na jeseň 1994 majú túto wagnerovskú produkciu natočiť aj pre televíziu. Balet pripraví dve nové produkcie. Jednou je John Neumeiers „Sommernachtstraum“ a druhá ešte nie je definitívna.

KURZY

● 12. würzburské majstrovské kurzy pre klavírne duo sa uskutočnia od 1. do 15. júna 1993. Povedú ich Karl-Heinz a Michael Schlüter. Informácie a prihlášky: 12. Würzburger Meisterkurs (Karl-Heinz und Michael Schlüter, Fachakademie für Musik, Hofstraße 13, W-8700 Würzburg, tel.: 0931/46 42 61.

● V rámci Detmolder Posaunengesprache, ktoré sa uskutočnia v dňoch 23. a 24. júna t. r. na Vysokej hudobnej škole v Detmold, bude účinkovať pozaunová sekcia Symfonického orchestra hessenského rozhlasu z Frankfurtu n/M. V rámci ich workshopu sprostredkujú poslucháčom popri praktických ukážkach skupinovej orchestrálnej hry aj úvod do avantgardného interpretačného štýlu. Svoje praktické vystúpenie doplnia aj teoretickými prednáškami. Záujemcovia o tento druh hudby sú srdečne vítaní. Kontakt poskytnú: Hochschule für Musik, Detmold, c/o prof. Heinz Fadle, Allee 22, W-4930 Detmold.

● V rámci Altensteiger Sommermusik uskutočnia sa v dňoch 27. júla do 6. augusta t. r. Meister-, Kinder- und Ensemblekurse. Docentami kurzov sú Thomas Zehetmair, Wanda Wilkomirská, Ljerkó Spiller, Frank Stadler a Wilfried Tachezi. Kontakt a informácie: Kulturamt der Stadt Altensteig, tel.: 07453/272 15.

● Bavorská Hudobná akadémia Hammelburg usporiada od 14. do 28. augusta t. r. Medzinárodné kurzy komornej hudby pre sláčikárov a klaviristov. Informácie poskytnú: Dr. Joachim Heusler, Schillerstr. 7, W-8012 Ottobrunn, tel.: 089/60 34 55.

Wien modern stimuluje tvorbu

K významným aktivitám festivalu súčasnej hudby Wien modern patrí aj podporná činnosť súčasnej tvorby. V spolupráci s výdatným sponzorom Casinos Austria, po doterajších čiastkových akciách, pripravuje Wien modern väčšie a rozsiahlejšie projekty, ktoré by mali nadaným skladateľom umožniť koncentrovať sa na svoju tvorbu. Pre rok 1993 je na programe projekt Video-Musik-Werke, pre rok 1994 detská komorná opera a pre rok 1995 celovečerná opera. Podporný projekt je však v hrubých rysoch vypracovaný až do roku 2000. Odborná jury pre rok 1993 udelila viacero štipendií, aby skladatelia, ktorých na základe predložených rukopisov vybrali, mohli na svojich dielach naďalej pracovať. Takýmto spôsobom boli premiovani: Akke Wagenaar (Holandsko), tvorivá skupina

Axel Kleposch, Ulrike Kimmeskamp, Detlef Klepsch a Ulrich Rydzewski (Nemecko), Gerhard Winkler a Bruno Liberda (Rakúsko).

Pre súťaž v roku 1995 na celovečernú operu prišiel do konečného výberu Rakúšan Christian Offenbauer a popri ňom Giovanni Bonato a Luigi Abbate (Taliansko) a Kari Henrik Juusela (USA). Na oblasť detskej opery sa kvalifikovali Ofer Ben-Amots (USA), David a Sylvian Glückmann (Belgicko) a Bernhard König (Nemecko). Hudobno-divadelné diela boli posudzované porotou na základe 10-15-minútových ukážok z rukopisných partitúr. Do výberu došlo vyše 50 titulov. Pre detskú operu, v konečnom dôsledku po uvedení, je rezervovaných 400 000 a pre celovečerné dielo 700 000 šilingov.

Lucio Fontana zostáva intendantom La Scaly

Pred necelým mesiacom rozvírila operný svet správa, že intendant milánskej La Scaly bol 1. apríla t. r. pozbavený svojej funkcie, na základe rozhodnutia správnej rady divadla. Dôvodom tohto rozhodnutia bola údajne informácia, že Lucio Fontana zastáva túto funkciu protiprávne. Avšak cez Veľkú noc ministerka Margherita Boniver s Fontanom zmluvu obnovila. Príčinou tohto škandálu je údajne byrokratická chyba bývalého ministra Carlo Tognolliho, ktorý Fontanu dosadil do čela Scaly po odstúpení intendanta Carla Mariu Badiniho len na čas do ukončenia jeho úradu a nie na plné štyri roky. Správnu radu o tomto „právnom nedostatku“ informoval tanečník Edoardo Colacrai, ktorý dal pred rokom výpoveď pre rôzne nezhody a ktorý Fontanovi vyčítal jeho „politickú popularitu“. Rozhodnutie správnej rady vyvolalo veľké pobúrenie a protesty. Claudio Abbado, Sir Georg Solti napísali ministerke Boniverovej protestný list. Tiež Luciano Pavarotti, Carlo Fracci a Renata Tebaldiová sa pridali k protestným hlasom. Denník La Stampa v jednom svojom titulku vyzýva milovníkov opery heslom: „Ruky preč od Scaly!“. A tak zdá sa, že Lucio Fontana zostáva v čele slávnej milánskej La Scaly.

Keď španielska sopranistka Montserrat Caballé získavala na svetových operných scénach prvé úspechy, často sa jej umenie porovnávalo so slávnou legendárnou sopranistkou Mariou Callasovou. Či to už bola zhoda okolností, alebo náhoda, i pri rozdielnosti hlasového materiálu mali jedno spoločné: vysokú kultivovanosť, vyžarovanie umeleckej osobnosti, artistickú brilantnosť, ktorou zvládli najnáročnejšie koloratúrne partie belcantovej speváckej éry. Caballéovej krásny hlas, nevyumelkovaný „krasospev“ pulzoval v nej aj vo Veľkonočný pondelok, v deň jej šesťdesiatych narodenín. Narodila sa 12. apríla 1933 v Barcelone, r. 1956 debutovala v Baseli. V roku 1965 dosiahla obrovský umelecký triumf v New Yorku pri koncertnom predvedení Donizettiho opery Lucrezia Borgia. Odvtedy patrí k svetovej sopranovej elite. Jej doménou sa stala najnáročnejšia belcantová operná literatúra, najmä diela Belliniho, Donizettiho, Rossiniho a i. V deň svojich narodenín opäť dokumentovala svoju umeleckú jedinečnosť.

INFORMÁCIE

● Michel Plasson bude novým šéfdirigentom a generálnym hudobným riaditeľom Drážďanskej filharmónie, keď v septembri vystrieda v tejto funkcii Jörg-Peter Weigla.

● Medzi BBC Scottish Symphony Orchestra a Scottish Opera's Orchestra sa plánuje fúzia. Táto fúzia sleduje zrušenie oboch orchestrov, aby potom ich funkciu prevzal jeden orchester. Do tohto procesu reorganizácie však neboli zainteresovaní orchestrálni hráči, ktorí proti tomuto postupu začali ostro protestovať.

● Dodatočnú poctu vzdali v roku 1990 zomrelému Leonardovi Bernsteinovi, keď jeho nahrávke Mahlerovej 9. symfónie s Berlínskou filharmóniou udelili Grammy US Music Academy.

● Ruggero Raimondi, taliansky barytonista, bol význameným francúzskym ministrom kultúry Jack Langom titulom Arts de Letres.

● Grécky dirigent Miltiades Caridis, známy aj u nás, sa 9. mája t. r. dožil 70. narodenín. Caridis po štúdiách vo Viedni a Athénach, pôsobil v Gazi, Kolíne n/R, Kopenhagene, v rokoch 1960-67 bol šéfdirigentom Philharmonica Hungarica. Potom pôsobil v Oslo, v rokoch 1975-81 bol generálnym hudobným riaditeľom v Duisburgu a 1979-85 umeleckým a hudobným šéfom Niederösterreichischen Tonkünstlerorchester Wien.

● V Lipsku odhalili v marci nový pamätník Felixovi Mendelssohnovi Bartholdymu. Tri metre vysoká bronzová

plastika je dielom rostockého sochára Jo Sastrama. Plastika je umiestnená na vnútornom nádvorí tamojšieho Konzerthausu.

● Po Brne má už aj Praha Spoločnosť Richarda Wagnera. Jej predsedom sa stal riaditeľ Štátnej opery Praha Karel Drgač. V celom svete je takýchto wagnerovských spoločností asi 100 a spolu majú okolo 20 000 členov.

● Roland Beneke, dlhoročný administratívny riaditeľ Lipskej opery, nastúpi do čela Saskej štátnej opery v Drážďanoch, kde sa stane nasledovníkom zomrelého Wolfganga Schönefelda.

● Václav Neumann, ktorý dirigoval niekoľko úspešných koncertov vo Viedni a v Stuttgarte, musel zo zdravotných dôvodov odrieknuť prisľúbené naštudovanie Dvořákovkej opery Rusalka v Metropolitnej opere v New Yorku na budúcu sezónu.

● Medzinárodnú spoločnosť Leopolda Mozarta založili v jeho rodnom meste v Augsburgu. Jej cieľom je sprístupniť a propagovať dosiaľ neznáme diela otca slávneho syna.

● Peter Ustinov bude pre Drážďanský hudobný festival inscenovať Čajkovského jednodejstevnú operu Jolanta a Francesca da Rimini od Sergeja Rachmaninova. Premiéra bude 4. júna.

● Japonský dirigent Yukio Kitahara, bude generálnym hudobným riaditeľom v nemeckom meste Aachen. Od roku 1922 je tu prvým dirigentom.

● V katalánskom hlavnom meste Barcelone pomenovali nové námestie po hviezde pop-music Johnovi Lennonovi.

Podľa zahr. tlače stranu pripravil -mj-

Pozoruhodná nahrávka

V poslednom čase sa na gramofónovom trhu objavilo viac nahrávok s cirkevnými skladbami. Prvou lastovičkou cirkevnej hudby východného obradu je však zrejme kazeta s nahrávkou liturgie sv. Jána Zlatoústeho, ktorá upúta už titulnou stranou s ikonou sv. Jána Zlatoústeho, ktorá približuje obradné spevy grécko-katolíckej liturgie. Celebrantom je vdp. Gabriel Székely, účinkuje Zbor sv. Cyrila a Metoda pri chráme Narodenia Panny Márie v Košiciach. Šťastný bol aj výber sólistov, sopranistky **Gabriely Štilichovej**, altistiek **Anny Dojčákovej** a **Márie Sedláckovej**, tenoristu **Jána Hrušovského** a basistu **Mikuláša Čisárika**. Na kvalitnej umeleckej úrovni tejto nahrávky má zásluhu predovšetkým dirigent zboru, odchovanec košického konzervatória, poslucháč grécko-katolíckej bohosloveckej fakulty UPJŠ v Prešove, **Šimon Marínčák**.

Zbor sv. Cyrila a Metoda pri chráme narodenia Panny Márie v Košiciach má dlhoročnú tradíciu. Založený bol r. 1851, účinkoval na liturgiách, rôznych cirkevných slávnostiach.

Násilná likvidácia grécko-katolíckej cirkvi zasiahla aj zbor a v 50-tych rokoch bola činnosť zákazaná. Obnovená bola v r. 1968 a veľký obrat nastal v r. 1984, keď prijíma meno slovanských vierozvestov Cyrila a Metoda. Od r. 1991 na čele zboru je **Šimon Marínčák**, ktorý sústavne a pravidelnou prácou vybudoval z amatérov zbor, ktorý úspešne vystupoval na Grécko-katolíckych festivaloch 1991, 1992, ako aj na Festivale sakrálnej hudby Košice 1992. Zo zahraničných úspechov spomenieme vystúpenie počas návštevy Jána Pavla II. v Maďarsku a na oslavách 100. výročia založenia rádu Služobníck nepoškvrnenej Panny Márie v Taliansku.

Liturgiu sv. Jána Zlatoústeho vydal BY-ZANT – vydavateľstvo Spolku sv. Cyrila a Metoda, nahratá bola v Kresťanskom štúdiu v marci 1992. Zvuková réžia **Jaroslav Fabián**, hudobná réžia **Rudolf Hentšel**. O grafickú úpravu sa postaral **Jaroslav Mecka**. Kazeta uspokojuje náročného poslucháča a určite obohatí našu domácu diskotéku. -Ja-

Napísali ste nám

15. marca 1993 sa konal v Dome umenia v Košiciach verejný žiacký koncert, organizovaný základnými umeleckými školami na Brigádnickej a Zbrojničnej ulici. Počúvajúc krásne interpretácie skladieb F. Schuberta, M. Sch. Trnavského, M. Dvořáka a ďalších autorov napadlo ma, koľko asi rodičov sa bude môcť tešiť zo svojich detí v nasledujúcich rokoch. Košické hudobné školy už dali nášmu koncertnému publiku veľa takých umelcov, ktorí šíria dobré meno našich muzikantov po celom svete (L. Gerhardt, A. Catarino, Š. Reiter, K. Petrůczy a ďalší). Nedávno som sa vrátil z Holandska, kde je výchovno-vzdelávací systém pravdepodobne najefektívnejší v celej Európe. Bývali sme v malom, asi trojtisícovom mestečku Gennep, v tesnej blízkosti hudobnej školy. Učteli strednej priemyselnej školy vo Venlo, na ktorej sme boli na štúdiom pobyte, nám s veľkou hrdosťou ukázali

gramofónovú platňu, ktorú nahrali učteli (jazykár, matematici), hudobníci školskej jazzovej skupiny. Samozrejme, aj žiaci majú svoju skupinu. Keď sme sa pýtali, či to nie je trochu prehnane – v rámci školy technického smeru, vyjadrili sa jednoznačne: hudobná výchova, okrem rozvoja muzikality, dá žiakom aj učiteľom pocit súdržnosti a šťastia. Vychováva deti k samostatnosti, k spoločenskému vystupovaniu a v neposlednej miere vytvára aj hodnotné morálne normy mladého človeka. A na záver konštatovali: „Veď u vás na Slovensku sú hudobné školy tiež na vysokej úrovni.“ Áno, majú pravdu, ale dokedy?

Dúfam, že zdravý rozum a vzťah našich ľudí k hudbe prispeje k tomu, že sa naďalej budeme môcť tešiť z takých zážitkov, aké nám pripravili žiaci zo spomínaných výborných košických hudobných škôl.

LADISLAV PERHÁČ

Blahoželáme

PhDr. Alžbeta Rajterová – muzikologička, riaditeľka Slovenskej filharmónie, hudobná publicistka, 55 r.
Mária Djordjevičová – bývalá sólistka opery SND, 75 r.
(15. 5.)

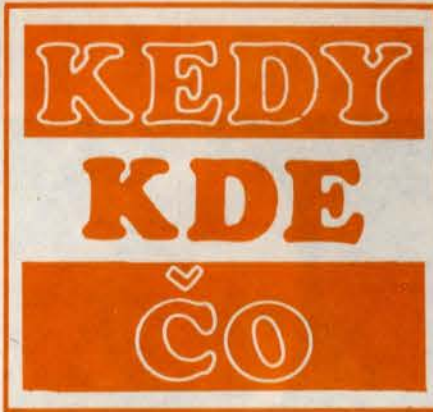

Radi uverejňujeme ocenenia, ktoré získal v poslednom období náš skladateľ Tadeáš Salva.

V klube metodického oddelenia Školskej správy v Komárne sa stretli učteli hudobnej výchovy, aby sa oboznámili s využitím počítača a syntetizéra v hudbe a v hudobnej výchove. Lektorom bol PaedDr. Vojtech Štefankovič, učiteľ zo ZŠ v Imeli, ktorý sa touto problematikou aktívne zaoberá už niekoľko rokov. Hoci spôsob komponovania cez počítač bol pre väčšinu účastníkov tvrdým orieškom, rozbor skladieb z obdobia romantizmu všetkých presvedčili o didaktických možnostiach počítačov. Takmer neobmedzené zvukové možnosti syntetizéra, práca s farbou zvuku, s rytmom a ďalšími hudobnými prvkami rozvíjajú hudobnú kreativitu immanentne, bez vonkajšieho nátlaku. Nemožno nespomenúť, že využitím technických dispozícií dnešných detí a mládeže aj v oblasti hudby sa prirodzene rozvíja a cíti hudobná pozornosť, vnímanie, hudobná fantázia, pamäť a celkové hudobné myslenie a estetické cítenie. Aj keď mnohí učteli uprednostňujú v hudobnej výchove klasické hudobné nástroje a elektroakustickú hudbu prijímajú často s rozpakmi, pred technickým pokrokom sa ujsť nedá. Veď reprodukovaná hudba i syntetické zvuky nás obklopujú s veľkou naliehavosťou. Žijeme v období, keď tradičné hudobné nástroje sa stretávajú pre mnohých rodičov cenovo nedostupnými, kým niektoré druhy syntetizérov (napr. značka Casio) sú pomerne lacné. Samozrejme, že klavírna klaviatúra je kvalitatívne odlišná od klaviatúry syntetizérov (výnimkou sú špičkové zahraničné nástroje), preto aj nástrojová technika a spôsob tvorenia tónu je iný. Ak nám však nejde o dosiahnutie technickej virtuozity, ale o všestranný rozvoj muzikality a kreativity hravou formou, sú tieto nástroje vítaným doplnkom aj pri vyučovaní v základných školách, žiaľ, pre známe finančné ťažkosti nášho školstva asi aj veľmi vzdialeným.

Dúfame, že nie naveky!

MÁRIA VANKOVÁ

19. máj

SND Bratislava – P. I. Čajkovskij: Labutie jazero (19.00)

ŠD Košice – A. Szirmai: Magnáš Miško (10.00)

DJZ Prešov – F. Lehár: Cigánska láska (18.30)

Kežmarok – evanj. kostol – P. Michalica, husle, I. Ožvát, tenor, I. Szabó, organ (18.30)

20. máj

SND Bratislava – W. A. Mozart: Čarovná flauta (19.00)

SF Bratislava (klub Reduta) – beseda s E. Klokem, dir., gen. riad. Bochumských symfonikov (18.00)

NS Bratislava – Davis-Wright: Grand hotel (19.00)

ŠD Košice (štúdio Smer) – Prokofiev-Debussy: Peter a vlk, Skrinka hračiek (10.00)

ŠF Košice – KHJ; F. Mendelssohn-Bartholdy, L. v. Beethoven (19.00)

ŠF, J. Fischer, husle (Nemecko), W. Attanassi – dir. (Tal.)

DJGT B. Bystrica – F. Lehár: Veselá vdova (19.00)

ŠKO Žilina – S. Prokofiev, I. Dibák, A. Dvořák (19.00)

J. Ďurdina, hobo, dir. L. Svárovský, ČR Zvolen, zámok – J. Podhoranský, violončelo, I. Gajan, klavír (19.00)

21. máj

SND Bratislava – Ľudia a čas, večer súč. choreografie (19.00)

SF Bratislava – A. Schönberg, L. v. Beethoven, B. A. Zimmermann (19.30)

SF, SFZ, M. Hajóssyová, M. Beňačková, V. Kubovčík, D. Jenis, dir. E. Klope

DJZ Prešov: J. Herman: Hello, Dolly (19.00)

NS Bratislava – Davis-Wright: Grand hotel (19.00)

ŠD Košice – G. Puccini: Madame Butterfly – 1. premiéra (19.00)

22. máj

SND Bratislava – M. Dubovský: Veľká doktorská rozprávka (11.00)

G. Puccini: Madame Butterfly (19.00)

ŠD Košice – G. Puccini: Madame Butterfly – 2. premiéra (18.00)

23. máj

ŠD Košice – S. Prokofiev: Popoluška (14.30)

ŠF Košice – KHJ – Nedeľné matiné pre deti (10.00)

J. Fischer, husle, V. Fischer, klavír, Nemecko; víťazi 1. kl. súťaže Košice '93

Michalovce MKS – SKO, B. Warchal (19.00)

Mirbachov palác, Bratislava – Faurré, Šostakovič, Janáček, Zakarjan (10.30)

E. Hvastijová, husle, P. Pažický, klavír

24. máj

NS Bratislava – Davis-Wright: Grand hotel (19.00)

Bojnice LD Baník – J. Podhoranský, violonč., I. Gajan, klavír (19.30)

25. máj

SND Bratislava – C. Monteverdi: Korunovácia Poppey (19.00)

NS Bratislava – Davis-Wright: Grand hotel (19.00)

ŠD Košice – A. Dvořák: Rusalka (host: S. Kopčák) – (19.00)

ŠF Košice – klub M – KHJ; gitarový recitál (19.00)

J. M. Gallardo del Rey (Španielsko)

DJGT B. Bystrica – G. Puccini: Madame Butterfly (19.00)

Bardejovské kúpele, LD Astória – A. Plaskurová, V. Šimčísko, M. Telecký, H. Gáforová (19.00)

26. máj

SND Bratislava – Ľudia a čas, večer súč. choreografie (19.00)

SF Bratislava, Moyzesova sieň – L. v. Beethoven: Sonáty pre husle a klavír (19.30)

J. Čizmarovič, husle, D. Rusó, klavír

NS Bratislava – Davis-Wright: Grand hotel (19.00)

ŠD Košice – A. Vladýgerov: Vlk a sedem kozliatok (10.00)

Bardejov ZK Jas – SKO, B. Warchal (19.00)

Spíšská Nová Ves – A. Plaskurová, V. Šimčísko, J. Telecký, H. Gáforová (19.00)

27. máj

SND Bratislava – A. Dvořák: Rusalka (19.00)

SF Bratislava – J. L. Bella, O. Messiaen, H. Berlioz (19.30)

SF, S. v. Osten, soprán, dir.: O. Lenárd

ŠD Košice – A. Vladýgerov: Vlk a sedem kozliatok (10.00)

ŠK Košice – KHJ – G. Verdi, E. Schmidt, G. Puccini, U. Giordano (19.00)

ŠF, C. Byers, soprán (USA), S. Ferri, tenor (Tal.), dir. K. Leitner, Rakúsko

DJGT B. Bystrica – G. Bizet: Carmen (19.00)

ŠKO Žilina – Komorný koncert Brass-kuintet, Bratislava (19.00)

Poprad, MKS – SKO, B. Warchal (19.00)

28. máj

SND Bratislava – G. Verdi: Traviata (19.00)

SF Bratislava – program ako 27. 5.

NS Bratislava – L. Tolcsy: Evanjelium o Márii (19.00)

ŠD Košice – A. Szirmai: Magnáš Miško (10.00)

Koncerty Hudobnej jari

TRNAVA

22. 5. Spevácke zbory Bradlan a Comenius

30. 5. Orchester Komornej opery Bratislava so sólistami KO a SND

NITRA

24. 5. Vokálny koncert – M. Hajóssyová, soprán P. Mikuláš, bas

HLOHOVEC

19. 5. Flautový recitál – Y. Oshima, Japonsko

2. 6. Komorný koncert

ZVOLEN

20. 5. Klavírny recitál – M. Lapšanský

9. 6. Organový koncert – F. Klinda

POPRAD

28. 5. Slovenský komorný orchester, dirigent B. Warchal

HUMENNÉ

25. 5. Slovenský komorný orchester, dirigent B. Warchal

BARDEJOV

20. 5. Komorný súbor The Serenade String Trio (Švajčiarsko)

26. 5. Slovenský komorný orchester, dirigent B. Warchal

MICHALOVCE

23. 5. Slovenský komorný orchester, dirigent B. Warchal

KEŽMAROK

19. 5. Organový koncert – L. Szabó spoluúčinkujú P. Michalica, husle; I. Ožvát, tenor

VRANOV NAD TOPELOU

19. 5. Detský spevácky zbor Ozvena

PREŠOV

19. 5. Komorný súbor The Serenade String Trio

26. 5. Štátna filharmónia Košice, dirigent Konrad Leitner (Rak.)

sólisti: C. Byers, soprán (USA), S. E. Ferri, tenor (Tal.)

SEČOVCE

24. 5. Slovenský komorný orchester, dirigent B. Warchal

● Komorný orchester Mladi bratislavskí sólisti, ktorý vedie Jindřich Pazdera, sa 16. apríla vrátil z koncertného turné po Japonsku. Reportáž z tohoto umeleckého pobytu prinesieme v najbližších číslach HŽ.

Upozorňujeme našich spolupracovníkov na zmenu čísla faxu: naše nové číslo je 36 83 95. Zmenilo sa i číslo telefónu, nové je 36 83 06.